

BM ORSZÁGOS KATASZTRÓFAVÉDELMI FŐIGAZGATÓSÁG

**RENDFOKOZATI VIZSGA
TANANYAG**

TISZTEK RÉSZÉRE

Szerző: Pap-Szigeti Sándor t. alezredes
Kurtán Attila t. őrnagy
Garaguly István t. alezredes
Grezner Imre t. alezredes

Szakmai lektor: Ördög István t. ezredes

Pedagógiai lektor: Tóth Tibor t. dandártábornok

Szerkesztő: Petrik Péter t. alezredes

Készült: 2024. december
VII. kiadás

TARTALOMJEGYZÉK

I. Általános katasztrófavédelmi ismeretek	4
Hivatásos katasztrófavédelmi szervek felépítése és feladataik	15
II. Tűzmegelőzési alapismeretek	24
A tűzmegelőzés fogalma és legfontosabb jellemzői.....	24
A tűzmegelőzési tevékenység területei	25
A legfontosabb tűzmegelőzési célú jogszabályi rendelkezések	26
További tűzvédelmi jogszabályok	29
Tűzvédelmi hatósági és szakhatósági tevékenység	30
A tűzvédelem szankciórendszere	31
A tűzvizsgálat fogalma, legfontosabb jellemzői.....	32
III. Tűzoltási- és műszaki mentési ismeretek.....	34
A tevékenység jogi szabályozása	34
Az önkormányzati és a létesítményi tűzoltóságra vonatkozó közös rendelkezések.....	37
A tűzoltás szabályai.....	39
A tűzoltósági szakterület által tartandó gyakorlatok rendszerére vonatkozó általános szabályok	46
IV. Iparbiztonsági alapismeretek.....	52
Iparbiztonsági alapok	52
Veszélyes üzemek felügyelete.....	54
Veszélyes áru szállításának ellenőrzése	56
Kritikus infrastruktúra védelem.....	58
Nukleárisbaleset-elhárítási szakterület	61
Az iparbiztonsági szakterületen speciális feladatot ellátó szerek (KML, KSE, KIBE, ADN járőrhajó)	62
Katasztrófavédelmi Mobil Labor (KML).....	62
Katasztrófavédelmi Sugárfelderítő Egység (KSE).....	64
Kritikusinfrastruktúra-védelmi bevetési egységek (KIBE)	64
ADN járőrhajó (TŰZMADÁR).....	65
V. Katasztrófavédelmi polgári védelmi ismeretek	67
Veszélyelhárítási tervezés	67
Köteles és önkéntes polgári védelmi szervezetek.....	69
VI. A Magyar Rendvédelmi Kar jogállása, feladat-és hatásköre	77
Az MRK szervezete és működése	78
Az MRK és az állami szervek kapcsolatai	79
Felhasznált irodalom.....	80

I. Általános katasztrófavédelmi ismeretek

A katasztrófavédelem helye az állam rendészeti feladatai között

A katasztrófavédelem 2012. január 01-jével alapvető átalakuláson ment át. Az ezt megelőző időszakhoz képest kialakult egy egységes irányítás alatt lévő szervezet, mely három fő területet foglal magába. Tűzvédelem, polgári védelem és egységes iparbiztonság, melyet 2016 júliusától az önálló hatósági szakterület egészít ki.

A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLII. törvény (a továbbiakban: 2010. évi XLII. törvény.) 2012. január 01-jével a kialakításra került hivatásos katasztrófavédelmi szerveket a rendvédelmi szervek közé emelte be.

Ezzel egy időben a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.) 22. § (2) bekezdése szintén rendvédelmi szervként határozza meg a hivatásos katasztrófavédelmi szervezetet.

„A hivatásos katasztrófavédelmi szerv államigazgatási feladatot is ellátó rendvédelmi szerv, ”¹

A hazai jogszabályok esetenként a rendészet szinonimájaként használják a rendvédelem kifejezést. A hivatásos katasztrófavédelmi szervek rendészeti feladatot látnak el, melyet Magyary professzor is megemlít az állam egyes feladatainak meghatározásánál. Magyary Zoltán a rendészetet az alábbiak szerint határozza meg:

„A rendészet a közigazgatásnak egyik ága, amelynek hatásköre a közigazgatás minden más ágába belenyúlik, ezért tartozik az általános igazgatáshoz (72. §), de célja határozottan körül van írva: az általános nyugalom, biztonság és a rend biztosítása. A rendészet nem pozitív, hanem védő, elhárító tevékenység. Ebben is különbözik a szakirányú közigazgatástól, amelynek pozitív feladatai vannak.”²

Magyary professzor a rendészet feladatait a mai napig érvényesen az alábbiak szerint csoportosította:

- „1. A közrend fenntartása s ha kell helyreállítása.*
- 2. A közbiztonság fenntartása.*
- 3. A politikai vagy államrendészet.*
- 4. Közigazgatási rendészet:*
- 5. Igazságügyi rendészet*

---

¹ Kat. 22. § (2) pont

² Magyar Közigazgatás A közigazgatás szerepe a XX. Sz. államában A magyar közigazgatás szervezete működése és jogi rendje. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda Budapest 1942. 564. oldal.

6. A rendőri büntetőbíráskodás³

A katasztrófavédelmet és szakterületeit feladataik alapján a 2. és 4. csoport alá lehet besorolni. A tűzoltási és polgári védelmi feladatok leginkább a 2-es csoportba sorolhatók.

A hivatásos katasztrófavédelmi szervezet alapvető feladata a katasztrófák megelőzése, a bekövetkező polgári veszélyhelyzetekben a mentés végrehajtása, a védekezés megszervezése és irányítása, a káros következmények felszámolása, a helyreállítás-újjáépítés megvalósítása. A szervezet egységes elvek szerint épül fel, s magán viseli a rendvédelmi szervek egyes jellemzőit.

A rendvédelmi szerv azoknak a szervezeteknek a gyűjtőneve, amelyek a jogszabályokkal meghatározott társadalmi rend megsértésének megelőzését, a jogsértő állapotok és magatartások elhárítását, megszakítását, a jogsértő magatartások szankcionálását a jogszabályokban biztosított kényszerítő eszközök alkalmazásával jogosultak végrehajtani. Kényszerítő eszközök kivételével a hivatásos katasztrófavédelmi szervekre alkalmazható ez a fogalom.

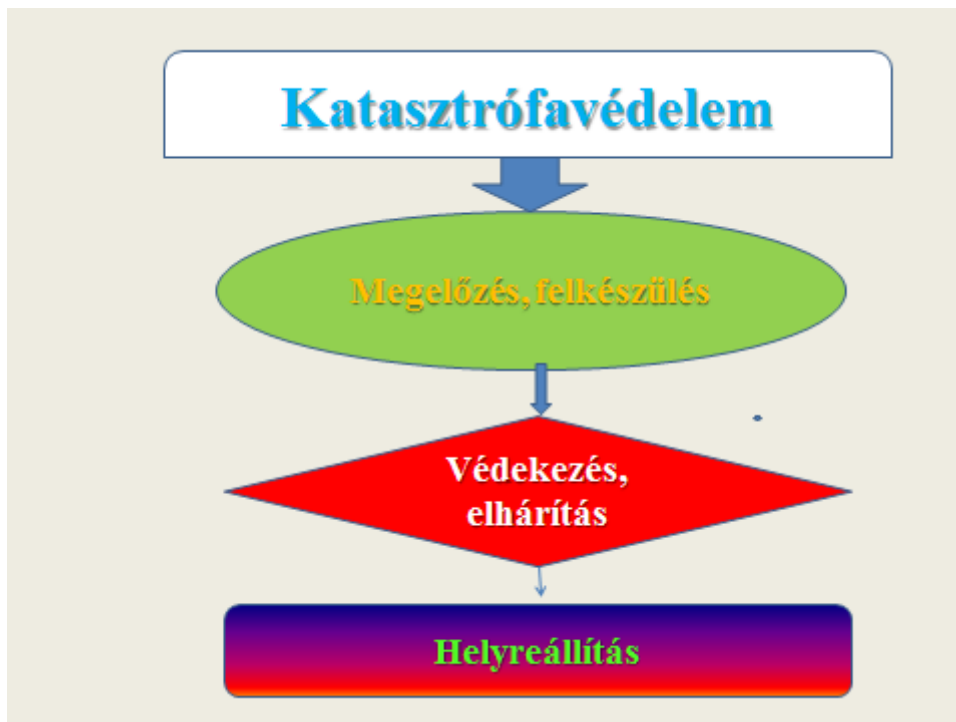
A katasztrófavédelem Kat.-ben meghatározott fogalma tartalmazza azon feladatokat, tevékenységeket, melyek az említett tevékenységet jellemzik. *Katasztrófavédelem: a különböző katasztrófák elleni védekezésben azon tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási, létesítési, működtetési, tájékoztatósi, riasztási, adatközlési és ellenőrzési tevékenységek összessége, amelyek a katasztrófa kialakulásának megelőzését, közvetlen veszélyek elhárítását, az előidéző okok megszüntetését, a károsító hatásuk csökkentését, a lakosság élet- és anyagi javainak védelmét, az alapvető életfeltételek biztosítását, valamint a mentés végrehajtását, továbbá a helyreállítás feltételeinek megteremtését szolgálják.*⁴

A fogalom a katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatos feladatokat, folyamatokat foglalja össze. Ebben az összefüggésben is megjelenik a védekezés alapja, mely megfelelően koordinált és tervezett. A feladatrendszer általános követelményeket tartalmaz. A katasztrófák elleni védekezés hármas követelményt foglal magába, melyet az alábbi ábra tartalmaz.

---

³ Magyar Közigazgatás A közigazgatás szerepe a XX. Sz. államában A magyar közigazgatás szervezete működése és jogi rendje. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda Budapest 1942. 564. – 566. oldal.

⁴ 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról 3. § 8. pont.

1. számú ábra A katasztrófavédelem feladatrendszere. (Elvi vázlat)

A katasztrófák elleni védekezés egy összetett és egymásra épülő feladatrendszer. A megelőzés és a felkészülés magába foglalja a műszaki, technikai megoldásokat, a katasztrófák elleni védekezésre kialakított szervek és szervezetek felkészítését, az állampolgárok önvédelmi képességét, illetve más további tevékenységeket.

A megelőzés a „legolcsóbb” megoldás, mely a polgárok életét, vagyoni javait védi. A védekezési tevékenység összetett feladatrendszert jelent, mely szoros együttműködést követel meg a védekezésben részt vevő szervektől, szervezetektől, magánszemélyektől. A helyreállítás az állam segítségével történik. Az elháríthatatlan külső okból bekövetkező kár esetén az állam segítséget nyújt a károsultaknak. Ebben a feladatrendszerben kerülnek előtérbe a hivatásos katasztrófavédelmi szervek, melyek a károk felmérésében és ellenőrzésében vesznek részt.

Az állam és szervei felelősek a lakosság életéért, vagyonbiztonságáért. ennek érdekében alkotják meg a jogszabályokat és állami szerveket hoznak létre. A katasztrófák elleni védekezés általános kötelezettség, minden állampolgár számára előírható. Általánosságban e kötelezettséget Magyarország Alaptörvényének XXXI. cikk 5. pontja rögzíti:

„Magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárok számára honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - polgári védelmi kötelezettség írható elő”.

Ez teremti meg a Kat. számára a lakosok védekezésbe való bevonásának lehetőségét és az önkéntes mentőszervezetek létrehozásának alkotmányos alapját. Az állam által a katasztrófák

elleni védekezésért felelős, illetve arra kialakított szervezetekre vonatkozó előírásokat törvények szabályozzák. A hivatásos katasztrófavédelmi szervekre vonatkozóan alapvetően az 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról (Tűzvédelmi törvény), valamint a Kat. tartalmaz előírásokat. A részletes feladatokat az említett törvények végrehajtására kiadott kormány- és belügyminiszteri rendeletek szabályozzák.

A katasztrófavédelem jogi szabályozása

2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról. A törvény nyolc fejezetben taglalja a katasztrófavédelem irányítási rendszerét, a katasztrófavédelemben részt vevő állami, gazdálkodási, hivatásos és önkéntes szervezetek, valamint magánszemélyek feladatait, továbbá a veszélyes anyagok által okozott balesetek elleni védekezést, a veszélyhelyzet részletszabályait, a polgári védelmi feladatokat és a védekezésben résztvevők kötelezettségeit, általános szabályait.

I. fejezet. A Kat. e részben lefekteti azt az alaptételt, hogy a katasztrófák elleni védekezés nemzeti ügy és a védekezés irányítása állami feladat. A bevezető részben meghatározásra kerül a védekezésbe bevonhatók köre, valamint az állampolgárok katasztrófavédelemmel kapcsolatos alapvető jogai és kötelezettségei. Az egységesség érdekében a törvény tisztázza a katasztrófavédelemben alkalmazott főbb fogalmakat. A törvény szabályozza a hatály kérdését azért, hogy a hasonló tevékenységek megfelelő elhatárolása ne okozzon gondot és egyértelműek legyenek az egyes területek határai.

II. fejezet. Ebben a fejezetben az irányítás alapvető feladatai, a jog és hatáskörök címzettjei kerülnek meghatározásra. A Kat. meghatározza, hogy a katasztrófavédelem irányítása a szakirányítást végző kormányzati szerveken keresztül valósul meg. Ezzel egyértelművé válik, hogy a kormány nem közvetlenül, hanem közvetve látja el az irányítási feladatait. A kormány feladatai közé tartozik a katasztrófavédelmi rendszer működtetése és az ahhoz szükséges gazdasági feltételek megteremtése, mint ahogy a polgári védelmi szervezetek működéséhez szükséges pénzügyi feltételek biztosítása is. A nemzetközi segítségnyújtás igénybe vétele, valamint az abban való részvétel szintén a Kormány kompetenciájába tartozik. A védekezési feladatok koordinálása érdekében létre kell hozni egy koordinációs szervezetet, mely jelenleg a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság.⁵ Egyértelműen felsorolja a

---

⁵ 1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról 1. számú melléklete tartalmazza a koordinációs szervezet vezetőjére, feladataira, a résztvevők körére vonatkozó főbb előírásokat.

katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter korábbi szabályozáshoz képest kibővült feladatait.

III. fejezet. E fejezet a hivatásos katasztrófavédelmi szerv felépítését tárgyalja, központi, területi és helyi tagozódásban. Központi szervként az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, területi szervként a vármegyei igazgatóságok és helyi szervként a kirendeltségek kerülnek meghatározásra. A törvény újraszabályozza az átstrukturált hivatásos szervezet és vezetőjének feladat és hatásköreit, továbbá meghatározza a területi szervek jogállását.

IV. fejezet. A fejezet a megváltozott hazai és nemzetközi szabályozások figyelembevételével tartalmazza a veszélyes anyagokkal kapcsolatos előírásokat. A Kat. jelen fejezete egyértelműen kijelöli a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek megelőzésében eljáró hatóságot, amely az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság. E fejezet szabályozza a kibővített hatósági feladatokat, hatásköröket, s nem utolsósorban a védett adatokkal kapcsolatos alapvető rendelkezések. Ugyanígy előírásra kerül az üzem létesítéséhez szükséges követelmények, továbbá a belső és külső védelmi tervek, biztonsági elemzések és jelentések elkészítésének kötelezettsége és rendszeres felülvizsgálata.

V. fejezet. A kiterjedt káreseménnyel kapcsolatos teendőket tárgyalja.

VI. fejezet. A polgári védelemről szóló 1996. évi XXXVII. törvény hatályon kívül helyezésével ebben a fejezetben jelennek meg a polgári védelem működésével, felépítésével, szervezeti struktúrájával kapcsolatos szabályok, aktualizálva a modern kor kihívásainak és a koncepció tartalmának megfelelően.

VII. fejezet. A fejezet rendelkezései a felkészülés és a védekezés költségeinek megtérítésével és fedezetével kapcsolatos előírásokat tartalmazzák.

VIII. fejezet. A záró fejezet elsősorban felhatalmazó rendelkezéseket tartalmaz. A Kormány a katasztrófák elleni védekezésben érintett miniszterek számára ad felhatalmazást egyes katasztrófavédelmet és polgári védelmet érintő szakterületek végrehajtási rendeletekben történő szabályozására. A jövőben a részletszabályok normatív határozat és normatív utasítás formájában kerülnek kiadásra. A társadalmi és karitatív szervezetekre, valamint az önkéntes

mentőszervezetekre vonatkozó részletszabályok kormány- és miniszteri rendeleti szinten kerülnek kidolgozásra, illetve módosításra.

234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról. A kormányrendelet részleteiben szabályozza a Kat. általános előírásait. A három részből és 12 mellékletből álló kormányrendelet átfogja a katasztrófavédelmi tevékenység teljes spektrumát.

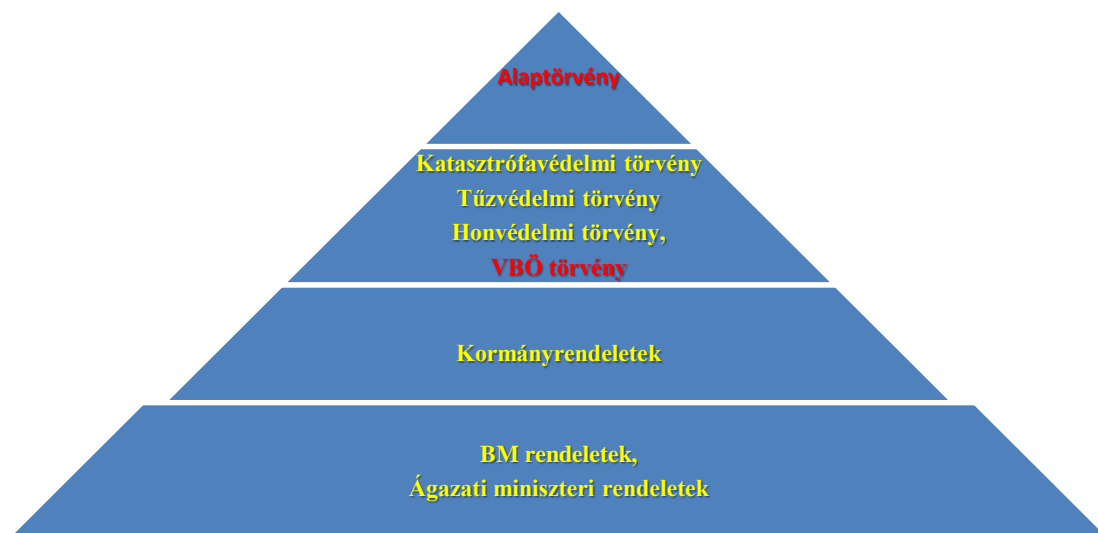
A kormányrendelet megfelelő részletességgel fogalmazza meg és írja elő a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, a katasztrófák elleni védekezésben érintett miniszter, a katasztrófavédelemben résztvevő központi államigazgatási szerv vezetője, a kormányzati koordinációs szerv, a védelmi bizottság elnöke, a vármegyei önkormányzat elnöke, főpolgármester és a polgármester katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatos feladatait.

A kormányrendelet szabályozza a katasztrófasegély nyújtásának szabályait, a nemzetközi katasztrófa- segítségnyújtás és - segítségkérés szabályait, valamint a települések veszélyeztetettség alapján kockázatbecslési eljárással történő katasztrófavédelmi szempontú besorolását. A Kat. 44. § -ban megjelölt természeti, civilizációs és egyéb eredetű veszélyekre tekintettel, a kockázatok azonosítása, elemzése és értelmezése alapján egységes okmányrendszerbe foglalja a katasztrófavédelmi feladatok és intézkedések rendjét, végrehajtását, az azt biztosító személyi, anyagi és technikai eszközök hozzárendelésével.

Miniszteri rendeletek: A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter hatáskörében részletszabályokat állapít meg a katasztrófavédelmi tevékenység végrehajtására, valamint kötelezettségeket ír elő a feladatok végrehajtásában érintett szervezetek, személyek számára. A többi ágazat vonatkozásában felhatalmazást kaptak az egyes ágazatokban a feladatkörrel rendelkező miniszterek, hogy – a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszterrel egyetértésben – rendeletben szabályozzák:

- 1) az ágazati tevékenységükkel összefüggésben az adatközlési, bejelentési, hatósági engedélyezési feladatokat,
- 2) a katasztrófavédelmi célú ágazati mérő- és ellenőrző, előrejelző és riasztórendszerek kialakításának, működtetésének feladatait,
- 3) a katasztrófavédelemben részt vevők kijelölését, feladataikat, felkészítésük és működtetésük feltételeit,

4) a feladatkörüket érintő katasztrófavédelmi feladatokat és az ahhoz kapcsolódó hatósági előírásokat (Kat. 82. § (3) bek.).

2. sz. ábra A katasztrófák elleni védekezés jogszabályi rendszere (elvi vázlat)

Részvétel a nemzetközi katasztrófavédelmi tevékenységben

Magyarország szerencsés, vagy éppen szerencsétlen helyzetben érezheti magát földrajzi fekvése következtében. Hazánk mindig is nagy átmenő forgalmat bonyolított le, melynek során veszélyes anyagok is jelen vannak, akár szárazföldi, akár vízi, vagy akár légi szállításról legyen szó. Nem beszélve a hazánkat átszelő folyóvizekről, melyek a környező országok vízgyűjtő területeiről időszakonként nagy mennyiségű víz levezetését kell, hogy ellássák, ezzel árvízveszélyt okoznak. Tovább lehetne folytatni azt a sort, mely megalapozza hazánk részvételét a nemzetközi katasztrófavédelmi tevékenységben.

A nemzetközi együttműködés alapjait a Kat. fekteti le. Egyrészt meghatározza a nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás, valamint a nemzetközi katasztrófa-segítségkérés fogalmát (3. § 17, illetve 18. pont), továbbá előírja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjének a nemzetközi együttműködéssel kapcsolatos feladatait (23. § (5) bek.).

A magyar katasztrófavédelem nemzetközi kapcsolatait érdemes az alábbi rendszer szerint tárgyalni:

I. Magyarország részvétele a fontosabb nemzetközi szervezetekben

II. Kétoldalú és regionális kapcsolatok

III. Nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás (pl. árvizek, koronavírus-járvány, orosz-ukrán háború kapcsán)

IV. Katasztrófavédelmet érintő nemzetközi megállapodások, melyeknek Magyarország is részese (pl. 1989-es Bázeli egyezmény a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról)

A fenti témák közül csak az első kettővel foglalkozunk részletesebben.

I. Nemzetközi szervezetek

A) Európai Unió. Bár hazánk 2004 óta EU-tag, a katasztrófavédelem – illetve tágabb értelemben az egész rendvédelem – szabályozása nemzeti hatáskörben maradt, ami lényegében azt jelenti, hogy az EU-n belül a mai napig nem jött létre egy olyan átfogó és sikeres együttműködés, mint ami a gazdaság számos ágazatában már több, mint fél évszázada működőképes.

Az uniós katasztrófavédelmi együttműködés jogalapja a Lisszaboni Szerződés (az Európai Unió működéséről szóló szerződés) 196. cikke, amely szerint „az Unió ösztönzi a tagállamok közötti együttműködést a természeti vagy ember okozta katasztrófák megelőzését és az azokkal szembeni védekezést szolgáló rendszerek hatékonyságának javítása érdekében.”

A fenti célok teljesítése érdekében az Európai Parlament és az EU Tanácsa elfogadta az uniós polgári védelmi Mechanizmusról szóló 1313/2013/EU Európai Parlamenti és Tanácsi határozatot, amely 2014. január 1-je óta hatályos. Az uniós polgári védelmi mechanizmus fő elemei:

- megelőzés és kockázatkezelés,
- kölcsönös segítségnyújtás,
- képzések és gyakorlatok,
- közös rendszerek és intézmények létrehozása és működtetése (Veszélyhelyzet-kezelési Koordinációs Központ, Közös Veszélyhelyzeti Kommunikációs és Tájékoztatási Rendszer, Polgári Védelmi Modulok, Európai Veszélyhelyzet-kezelési Képesség).

B) Egyesült Nemzetek Szervezete. Az ENSZ-en belül három szervezeti egység nevét kell megemlítenünk. A Humanitárius Ügyek Koordinációs Hivatalának (OCHA) feladata a természeti katasztrófák és a komplex veszélyhelyzetekkel összefüggő tevékenységek koordinálása, a humanitárius reagálás összehangolása, valamint a fejlesztés és a humanitárius támogatás. A Nemzetközi Kutató-mentő Tanácsadó Csoport (INSARAG) a városi kutatással és mentéssel kapcsolatos témákkal foglalkozik, továbbá koordinálja a tagországok speciális mentőcsapatainak tevékenységét. 2012-ben a HUNOR hivatásos katasztrófavédelmi

mentőszervezet nehéz városi kutató és mentő, a HUSZÁR önkéntes katasztrófavédelmi mentőszervezet pedig közepes városi kutató és mentő ENSZ INSARAG minősítést szerzett, amelyet ötévente meg kell újítani. Végül Magyarország is részt vesz az UNDAC, vagyis az ENSZ katasztrófa-kárfelmérő- és koordinációs bizottságának tevékenységében. E nemzetközi szakértőkből álló csapat feladata, hogy a világ bármely részén bekövetkező katasztrófát követően felmérje a károkat és szükségleteket, majd koordinálja a nemzetközi segélyek beérkezését és elosztását.

C) Észak-atlanti Szerződés Szervezete. A Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés (CEP) a legjelentősebb nem katonai jellegű együttműködés a NATO keretein belül, amely a biztonságot fenyegető hagyományos kockázatok (természeti katasztrófák, ipari balesetek) mellett olyan újabb biztonsági kihívásokkal is foglalkozik, mint az energiabiztonság, a kibertámadások, a terrorizmus és a klímaváltozás elleni védekezés. E tevékenységek koordinálását a Polgári Veszélyhelyzeti Tervezési Bizottság (CEPC) végzi. A nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtással foglalkozó Euro-Atlanti Katasztrófareagálási Koordinációs Központ (EADRCC) a NATO operatív szerve, amely a tag-, valamint a partnerországok területén bekövetkező katasztrófák esetén nemzetközi segítségnyújtás koordinációját látja el. Magyarországról a kapcsolattartási feladatokat a Belügyminisztérium, illetve az OKF látja el.

II. Kétoldalú és regionális kapcsolatok

Magyarország valamennyi szomszédos országgal és számos távolabbi európai országgal (Azerbajdzsán, Litvánia, Macedónia stb.) kötött kétoldalú katasztrófa-segélynyújtási megállapodást, amelyeket – a többi nemzetközi szerződéshez hasonlóan – hazai jogszabályok emeltek be a magyar jogrendbe. Ide tartozik például a Magyarország Kormánya és a Szerb Köztársaság Kormánya között a katasztrófák esetén történő együttműködésről és kölcsönös segítségnyújtásról szóló Egyezmény kihirdetéséről szóló 2013. évi CXCVII. törvény vagy a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között katasztrófák esetén történő együttműködésről és kölcsönös segítségnyújtásról szóló Egyezmény kihirdetéséről szóló 212/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet. A szerződések szövege lényegében minden partnerország esetében ugyanaz vagy nagyon hasonló. A kétoldalú katasztrófavédelmi együttműködés az alábbi területekre terjed ki (2013. évi CXCVII. törvény 1. cikk):

- megelőző intézkedések közös megszervezésére és végrehajtására együttműködési tervek készítése,

- természeti és civilizációs katasztrófák általi veszélyeztetettségéről, illetve ezek bekövetkezéséről történő kölcsönös tájékoztatás,
- a következmények felszámolásában történő segítségnyújtásra együttműködési tervek készítése,
- a bekövetkezett katasztrófák során a védekezésben és a mentésben való segítségnyújtás,
- katasztrófavédelmi, polgári védelmi, tűzoltó és egyéb szakemberek kiképzése, képesítése,
- tudományos és műszaki információcserék, valamint közös kutatási programok végzése,
- kutatás, gyártás és fejlesztés,
- közös védelmi és mentési gyakorlatok megszervezése, végrehajtása.

A regionális együttműködési formák közül a Nemzetközi Tűzoltó Szövetséget (CTIF), a Dél-kelet Európai Katasztrófa-megelőzési és Felkészülési Kezdeményezést (DPPI), valamint a Visegrádi Négyek országainak (Magyarország, Csehország, Szlovákia és Lengyelország) főigazgatói szintű találkozóit érdemes megemlítenünk.

A Belügyminisztérium katasztrófavédelemben meghatározott szerepe

A Kormány tagjai közül a katasztrófák elleni védekezésben a belügyminiszter kapott kiemelt, elsődleges feladatokat. A belügyminiszter a katasztrófák elleni védekezésen kívül további rendészeti és védelmi igazgatási feladatok címzettje is. A közigazgatási államtitkár alárendeltségébe tartozó közfoglalkoztatási és vízügyi helyettes államtitkáron keresztül történik meg a vízügyi feladatok végrehajtásának irányítása.

A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter irányítja, mint önálló belügyi szervet a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságot. További katasztrófavédelmi feladatait elsősorban a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet, a Kat., valamint a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Ttv.) szabályozza. Eszerint a legfontosabb katasztrófavédelmi hatáskörök a következők:

A miniszter a katasztrófák elleni védekezésért való felelőssége keretében előkészíti

- a) a katasztrófavédelemre, a katasztrófák elleni védekezés irányítási rendszerére,
- b) a polgári védelem feladataira, szervezetére, működésére, az állampolgárok és szervezetek polgári védelmi kötelezettségére,

- c) a tűz elleni védekezéssel kapcsolatos feladatokra,
- d) az ipari balesetek megelőzésére és elhárítására, valamint az országhatáron túli hatással járó ipari balesetek nemzetközi értesítési és kölcsönös segítségnyújtási rendszerére,
- e) a létfontosságú rendszerelemekkel kapcsolatos feladatokra vonatkozó jogszabályokat.

A miniszter a katasztrófák elleni védekezésért való felelőssége keretében

- a) ellátja a hazai és a nemzetközi polgári válságkezelésből, katasztrófavédelmi feladatokból fakadó kormányzati és koordinációs feladatokat,
- b) biztosítja a RODOS valós idejű nukleáris baleset-elhárítási döntéstámogató rendszer, valamint a Nemzetközi Radiológiai Adatcsere Központ működési feltételeit,
- c) ellátja a NATO Reziliencia Bizottság (Resilience Committee) szerveivel való kapcsolattartást,
- d) irányítja a védelmi igazgatás – feladat- és hatáskörébe tartozó – egyes feladatainak ellátásában részt vevő szervek értesítésével összefüggő tevékenységeket,
- e) gondoskodik a földtani veszélyhelyzet megelőzésével és elhárításával kapcsolatos feladatok ellátásáról.

A miniszter Kat. -ben említett feladatai:

- 1) kinevezi, illetve felmenti a közvetlen irányítása alá tartozó hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjét, gyakorolja felette a munkáltatói jogokat,
- 2) elrendeli a Kormány egyidejű tájékoztatása mellett a polgári védelmi szervezetek részleges alkalmazását,
- 3) gondoskodik a polgári veszélyhelyzeti tervezés (NATO CEP) katasztrófavédelmi feladatainak hazai koordinálásáról és végrehajtásáról,
- 4) gondoskodik az EU polgári védelmi tevékenységének hazai koordinálásáról és végrehajtásáról, ennek keretében biztosítja a kapcsolattartást és a képviselést az EU intézményeiben,
- 5) a külpolitikáért felelős miniszterrel együttműködve részt vesz a nemzetközi segítségnyújtásban,
- 6) felelős a kritikus infrastruktúrák védelméért a katasztrófák elleni védekezés területén, jóváhagyja a központi veszélyelhárítási tervet.

Hivatásos katasztrófavédelmi szervek felépítése és feladataik

Hivatásos katasztrófavédelmi szervek

A Kat. az alábbiak szerint rendelkezik a hivatásos katasztrófavédelmi szervekről:

„22. § (1) A katasztrófavédelem megvalósításában részt vevő hivatásos katasztrófavédelmi szerv:

- a) az országos illetékességgel működő központi szerv,*
- b) a vármegyei, fővárosi illetékességgel működő területi szervek,*
- c) helyi szervek a katasztrófavédelmi kirendeltségek és a hivatásos tűzoltóságok.*

(2) A hivatásos katasztrófavédelmi szerv államigazgatási feladatot is ellátó rendvédelmi szerv, amelynek tagjai hivatásos állományúak, rendvédelmi alkalmazottak, munkavállalók és tisztjelöltek.

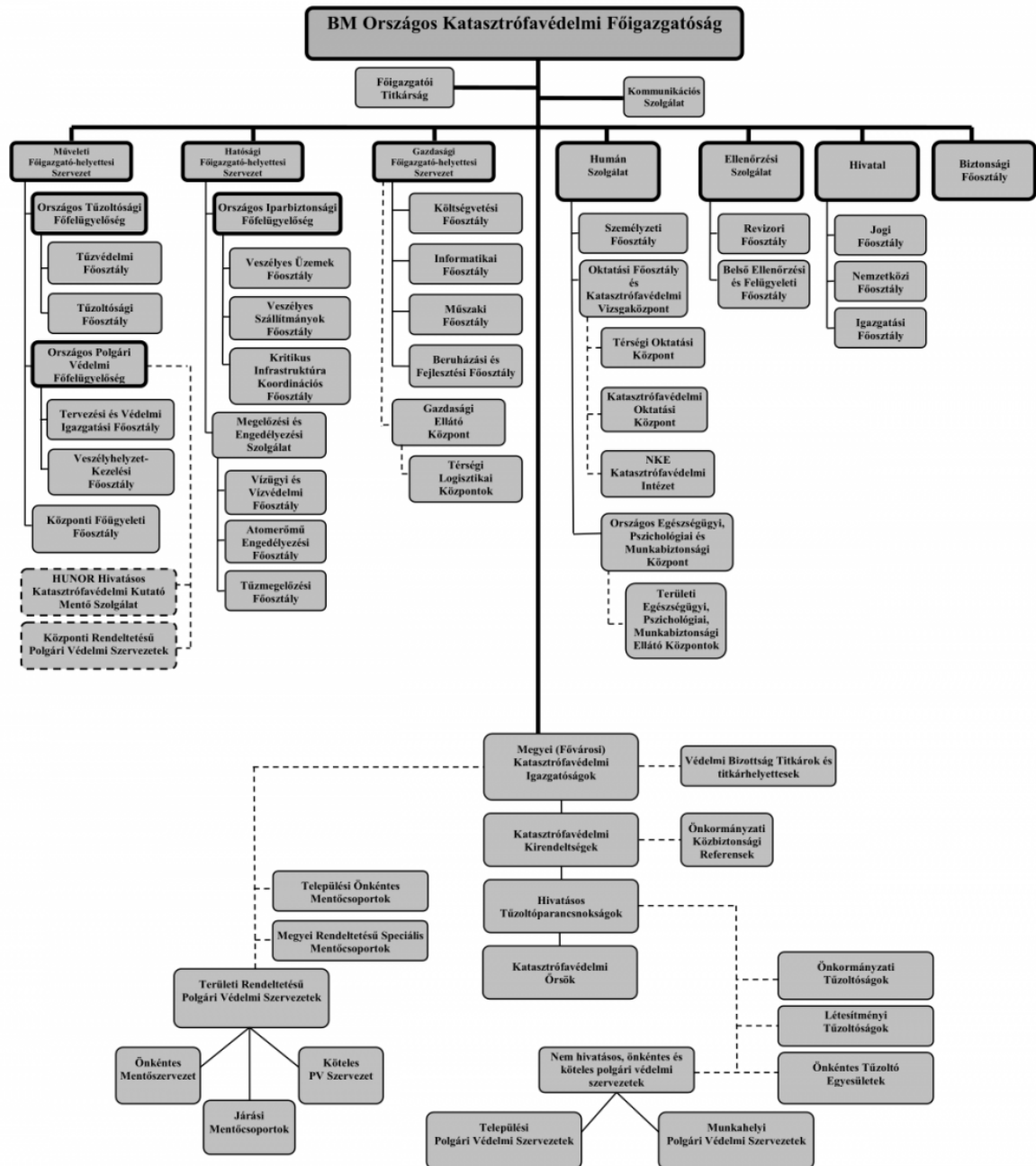
(3) A hivatásos katasztrófavédelmi szerv a feladatait a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló törvényre is figyelemmel hajtja végre.”

Központi szerv: A **BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság** (BM OKF).

A BM OKF önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv. A belügyminisztérium irányítása alatt álló szerv, mely feladatrendszerét tekintve önállóan tevékenykedik, s az éves költségvetést meghatározó jogszabályok alapján önálló gazdálkodást folytat. A szervezet élén a főigazgató áll, akit a munkájában három főigazgató-helyettes segít. (Műveleti, Hatósági és Gazdasági főigazgató-helyettesek mellett a Humán, Ellenőrzési és Kommunikációs szolgálatok valamint a Hivatal biztosítja a szakmai és funkcionális feladatok végzését.)

Jelenleg a tűzoltósági, polgári védelmi főfelügyelőség tartozik a műveleti főigazgató-helyettes alárendeltségébe, míg az iparbiztonsági szervezet a hatósági főigazgató-helyettes alárendeltségébe tartozik.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv struktúrája
2021. december 1.

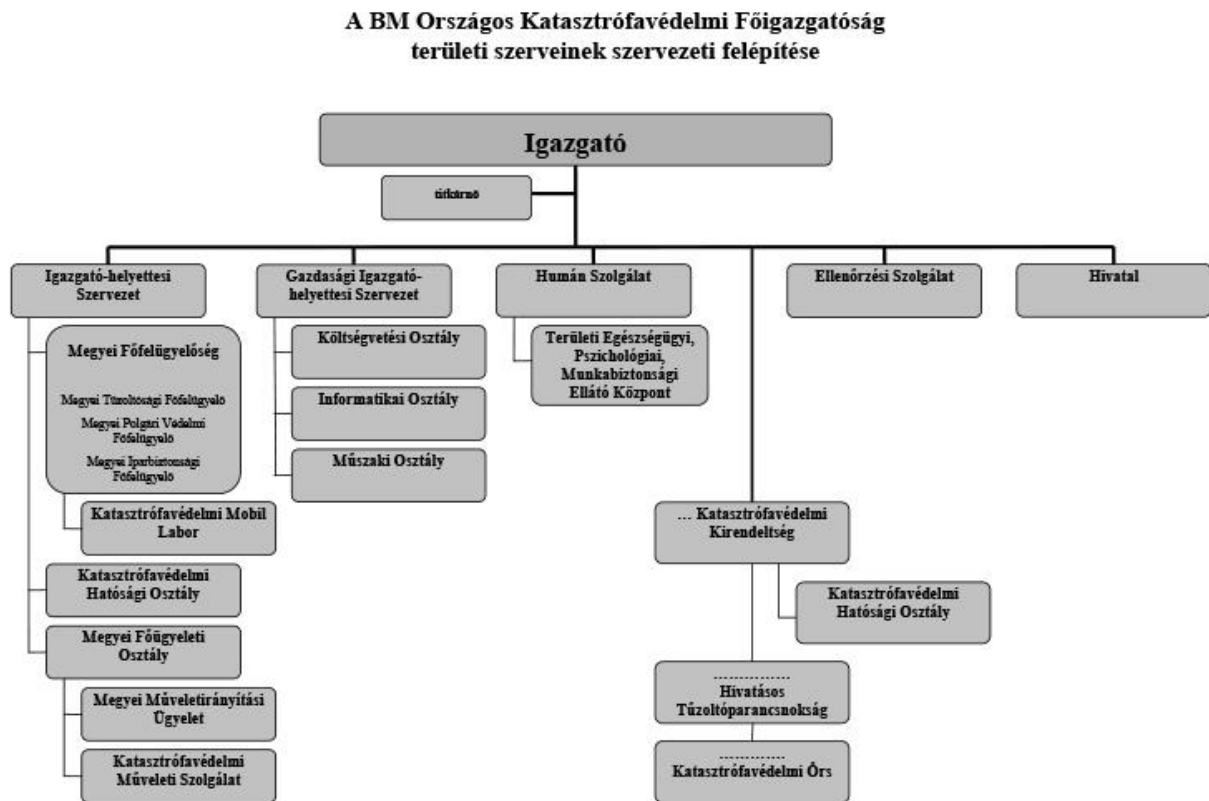
4. sz. ábra Forrás: <https://katasztrofavedelem.hu/7/szervezet>

Területi szervek: A **vármegyei (fővárosi) igazgatóságok** központi szerv irányítása alatt álló, de önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szervek.

Az igazgatóságok a számukra biztosított költségvetés alapján gazdálkodó tevékenységet folytatnak. Jogszabály szabta keretek között végzik feladataikat, s járnak el hatóságként. Irányítják a helyi szerveket.

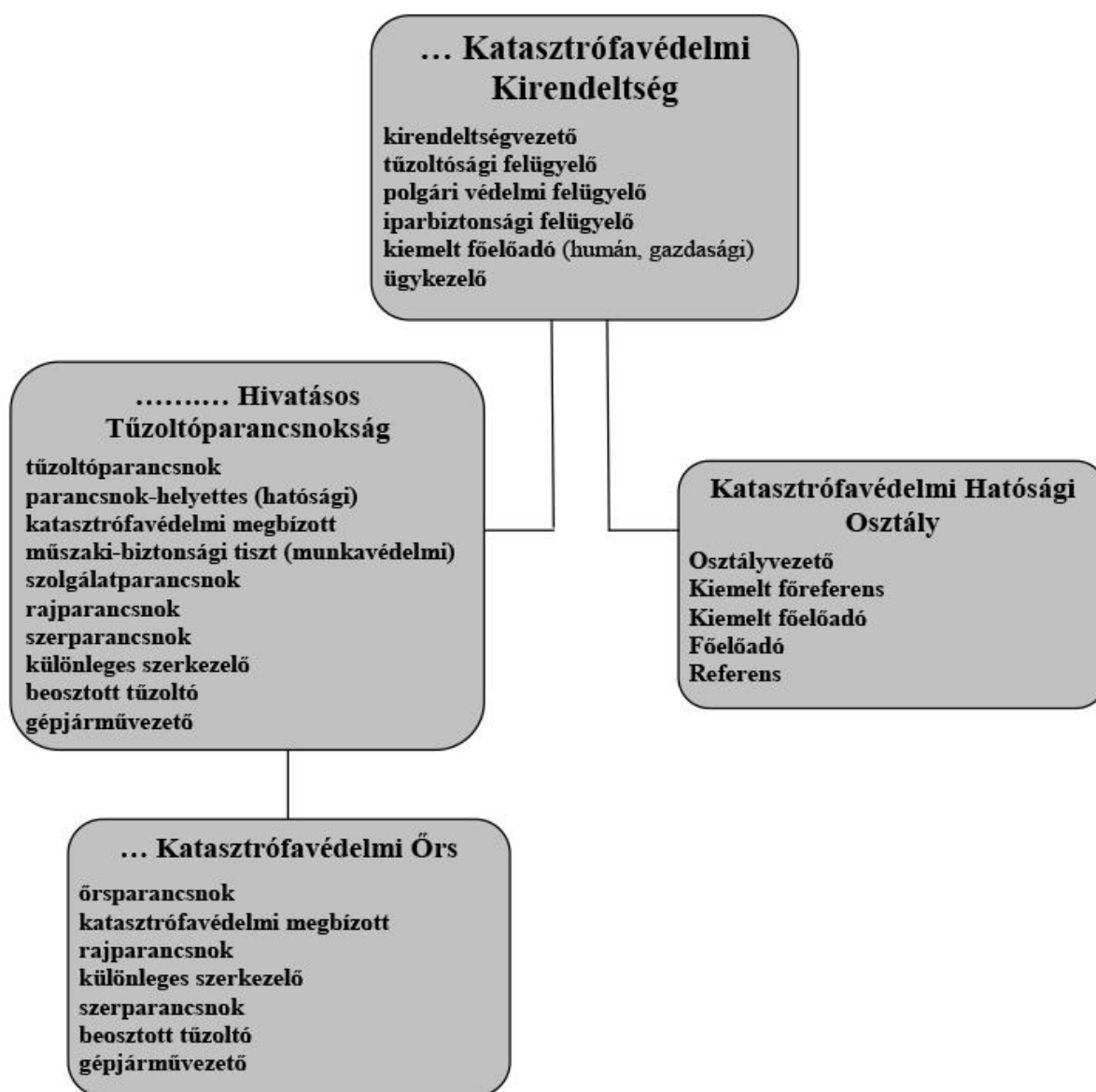
A területi szervek esetében az igazgató-helyettesek segítik az igazgató munkáját. A szakmai és a gazdasági terület feladatit koordinálják, irányítják. A szakmai igazgató-helyettes alárendeltségébe tartozik a tűzoltósági, polgári védelmi és iparbiztonsági főfelügyelő, valamint a hatósági és a főügyeleti osztályvezető.

5. sz. ábra <https://katasztrofavedelem.hu/7/szervezet>

Helyi szervek: A **kirendeltségek** a területi szerv közvetlen alárendeltségében tevékenykednek, látják el a számukra jogszabályokban meghatározott feladatokat, hatósági tevékenységet. A kirendeltségeken tűzoltósági, polgári védelmi és iparbiztonsági felügyelők, valamint hatósági osztály végzi a szakmai feladatokat. A kirendeltség szervezetébe tartoznak a **hivatásos parancsnokságok**, melyek a tűzoltási és műszaki mentési feladatokat végzik. Egyes hivatásos tűzoltóságok szervezetén belül **katasztrófavédelmi őrsök** kerültek kialakításra. A katasztrófavédelmi őrs a hivatásos tűzoltóság elsődleges tűzoltási és műszaki mentési, tűz megelőzési feladatok elvégzésére létrehozott szervezeti eleme.

A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság helyi szerveinek szervezeti felépítése

6. sz. ábra <https://katasztrofavedelem.hu/7/szervezet>

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv hierarchikus szervezet, a szervezeti egységek alá és fölérendeltségi viszonyban állnak egymással. Az egyes szakterületek élén központi és területi szervek esetében főfelügyelők, míg a helyi szervek esetében felügyelők állnak. A hatósági feladatok a több terület összefogása következtében központi szinten főigazgató-helyettesi irányítás alatt állnak.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv állománya, vezetése, irányítása

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv feladatát hivatásos, rendvédelmi alkalmazotti és munkavállalói jogviszonyban állókkal látja el. A **hivatásos állományra** vonatkozóan a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény tartalmaz rendelkezéseket. A hivatásos jogviszony egy különleges jogviszony, mely a rendvédelmi szerv és az állomány tagja között jön létre. A kétpólusú jogviszonyban a rendvédelmi szerv az állomány tagja számára előírt kötelezettségekhez szükséges feltételeket és a juttatásokat biztosítja, míg a szolgálatot vállaló a speciális kötelezettségeket teljesíti. A különleges jogviszony vállalásának fő elemei:

- 1) önkéntes vállalás
- 2) élethivatás
- 3) szigorú függelmi rendben történő feladatvégzés
- 4) életének és testi épség kockáztatása
- 5) egyes alapjogok korlátozása (a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabadmegválasztása, a véleménynyilvánítás szabadsága, gyülekezési jog, egyesülési jog, az anyanyelvhasználat, a választójog, a munka és foglalkozás szabadmegválasztása, a tulajdonjog.)

Ahhoz, hogy valaki a hivatásos állomány tagjává váljon, több feltételnek kell megfelelnie, s ezek időszakos ellenőrzésének kell magát alávetnie. Különleges továbbá az, hogy az állomány tagját a rendvédelmi szervvel fennálló jogviszonya alatt a szolgálatteljesítés közben és szabadidejében az erre hivatottak ellenőrizhetik.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv hivatásos állománya a Szolgálati Szabályzatban – a hivatásos katasztrófavédelmi szervek állományának, valamint a polgári védelmi szervezetek Szolgálati Szabályzatáról szóló 49/2011. (XII. 20.) BM rendeletben – meghatározottak szerint látja el feladatát. A szolgálati szabályzat többek között meghatározza az alárendelt és az előljáró viszonyát és kötelezettségét, a hivatásos szervhez való tartozás igazolását, a parancs, utasítás adásának és végrehajtásának szabályait, a jelentésekre vonatkozó általános kötelezettségeket és nem utolsósorban a hivatásos katasztrófavédelmi szerv állományába tartozó hivatásos állományú szolgálatban és szolgálaton kívüli magatartását.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv jogszabályokban megállapított szervezeti kompetenciája alapján vesz részt Magyarország törvényes rendjének védelmében, nemzetbiztonsági érdekeinek érvényesítésében, valamint a jogrend érvényesítésében.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv sajátos működési céljait a rá vonatkozó jogszabályok és a közjogi szervezetszabályzó eszközök határozzák meg. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv irányítási rendszerén a különböző szintű vezetőszervek azon kapcsolat és viszonyrendszerét értjük, amely biztosítja a magasabb szinten hozott vezetői döntések által kimunkált feladatok alsóbb szinteken történő végrehajtását. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv esetében három szintre tagozódik az irányítási rendszer. **A felső szint** a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, a **középső szint** a vármegyei (fővárosi) igazgatóság és **alsó szint** a kirendeltség, illetve a hivatásos tűzoltóparancsnokság. Az egyes szintek irányítási feladatait a vonatkozó jogszabályok határozzák meg.

A káresemények, tüzesetek, felszámolásának irányítása és vezetése külön jogszabályok és szakmai előírások szerint történik. Ezen feladatok a tananyag különös részében jelennek meg. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv beosztásaival szembeni szakmai követelményeket a 9/2015. (III. 25.) BM rendelet tartalmazza szakterületi felosztásban.

Katasztrófavédelem irányítása veszélyhelyzet esetén

Magyarország Alaptörvénye 51. cikkében meghatározott különleges jogrendi időszak kihirdetését követően a katasztrófák elleni védekezés irányításában az állam irányítási szerepe felerősödik. A veszélyhelyzetet a Kormány meghatározott területre és meghatározott időtartamra hirdeti ki, s a védekezés az erre a feladatra létrehozott szervezethez kerül, melyet a védelmi bizottság vezetője irányít. Országos szinten a Kormány javaslattevő, véleményező, tanácsadói tevékenységet végző szerveként létrehozza a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottságot, melynek elnöke a belügyminiszter. Területi szinten a területi (vármegyei / fővárosi) védelmi bizottság vezetője a főispán, elnökhelyettese – a katasztrófák elleni védekezés tekintetében – a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi vezetője. 2013. január 01-től minden egyes járásban kialakításra került a helyi védelmi bizottság, melynek vezetője a vármegyei kormányhivatal járási hivatalának vezetője. Elnök-helyettese a katasztrófák elleni védekezés tekintetében a területi katasztrófavédelmi szerv vezetője által kijelölt személy.

A katasztrófák elleni védekezésre való felkészülés, a védekezés lefolytatása a település polgármestere feladatrendszerébe is beletartozik. Ebben a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet a katasztrófavédelmi megbízott útján nyújt számára segítséget.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv feladatai

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv szakmai feladatrendszere az alábbi átfogó területekre osztható:

- 1) Tűzvédelem
- 2) Polgári védelem
- 3) Hatósági feladatok

A tűzvédelem területén az alábbi fő feladatok jelennek meg:

- tűzoltás és műszaki mentés, kárelhárítás.
- tűz megelőzés
- tűzvizsgálat.

Ssz.	Jogszabály
1	A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény
2	A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény
3	14/2015. (II. 10.) Korm. rendelet a fluortartalmú üvegházhatású gázokkal és az ózonréteget lebontó anyagokkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről
4	367/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelet a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság piacfelügyeleti eljárásának részletes szabályairól
5	272/2024. (IX.19.) Korm. rendelet az önkormányzati tűzoltóságokra, valamint a hivatásos tűzoltóság, az önkormányzati tűzoltóság és az önkéntes tűzoltó egyesület fenntartásához való hozzájárulásra vonatkozó szabályokról.
6	273/2024. (IX.19.) Korm. rendelet a létesítményi tűzoltóságokra vonatkozó részletes szabályokról.
7	259/2011. (XII. 7.) Korm. Rendelet a tűzvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezetekről, a tűzvédelmi bírságról és a tűzvédelemmel foglalkozók kötelező élet- és balesetbiztosításáról
8	54/2014. (XII. 5.) BM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról
9	48/2011. (XII. 15.) BM rendelet az önkormányzati tűzoltóság legkisebb létszámáról, létesítményei és felszerelése minimális mennyiségéről, minőségéről és a szolgálat ellátásáról
10	44/2011. (XII. 5.) BM rendelet a tüzesetek vizsgálatára vonatkozó szabályokról
11	53/2014. (XII. 5.) BM rendelet a Tűzvédelmi Műszaki Bizottság létrehozásának, összetételének, feladatkörének és működésének részletes szabályairól

12	45/2011. (XII. 7.) BM rendelet a tűzvédelmi szakvizsgára kötelezett foglalkozási ágacról, munkakörökről, a tűzvédelmi szakvizsgával összefüggő oktatásszervezésről és a tűzvédelmi szakvizsga részletes szabályairól
13	39/2011. (XI. 15.) BM rendelet a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének általános szabályairól

1. sz. táblázat Tűzvédelemre vonatkozó egyes jogszabályok (összeállította: a szerző)

A polgári védelmi feladatok célja katasztrófa, illetve fegyveres összeütközés esetén a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, valamint a lakosság felkészítése azok hatásainak leküzdése és a túlélés feltételeinek megteremtése érdekében.

Ssz.	Jogszabály
1	2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
2	2021. évi CXL. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről
3	2011. évi CLXXXIX. törvény a Magyarország helyi önkormányzatairól
4	2021. évi XCIII. törvény a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról
5	234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról
6	290/2011. (XII. 22.) Korm. Rendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról
7	62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól
8	44/2007. (XII. 29.) OKM rendelet a katasztrófák elleni védekezés és a polgári védelem ágazati feladatairól
9	23/2003. (X. 16.) KüM rendelet a katasztrófák elleni védekezés és a polgári védelem ágazati feladatairól

2. sz. táblázat Polgári védelemre vonatkozó egyes jogszabályok

Az iparbiztonság a veszélyes anyagokkal kapcsolatos balesetek elleni védekezés, a veszélyes áru szállítás, nukleáris balesetek és a létfontosságú rendszerek (kritikus infrastruktúra) biztonságával kapcsolatos hatósági feladatrendszerét foglalja magába.

Ssz.	Jogszabály
1	2015. évi LXXXIV. törvény a Genfben, 2000. május 26. napján kelt, a Veszélyes Áruk Nemzetközi Belvízi Szállításáról szóló Európai Megállapodáshoz (ADN) csatolt Szabályzat kihirdetéséről és belföldi alkalmazásáról
2	2015. évi LXXXIX. törvény a Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Európai Megállapodás „A” és „B” Melléklete kihirdetéséről, valamint a belföldi alkalmazásának egyes kérdéseiről 219/2011. (X. 20.) Korm. Rendelet a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről
3	2012. évi CLXVI. törvény a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
4	219/2011. (X. 20.) Korm. rendelet a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről
5	95/2006. (IV. 18.) Korm. Rendelet a veszélyes katonai objektumokkal kapcsolatos hatósági eljárás rendjéről

6	1/2002. (I. 11.) Korm. Rendelet a veszélyes áruk közúti szállításának ellenőrzésére vonatkozó egységes eljárásról
7	65/2013. (III. 8.) Korm. Rendelet a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény végrehajtásáról
8	512/2013. (XII. 29.) Korm. Rendelet egyes rendvédelmi szervek létfontosságú rendszerei és létesítményei azonosításáról, kijelöléséről és védelméről, valamint a Rendőrség szerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló 329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet módosításáról
9	541/2013. (XII. 30.) Korm. Rendelet a létfontosságú vízgazdálkodási rendszerelemek és vízellátási létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről

3. sz. táblázat Iparbiztonságra vonatkozó egyes jogszabályok (összeállította: a szerző)

Hatósági ügyekben a hivatásos katasztrófavédelmi szerv az állampolgárok, jogi személyek (együtt: ügyfelek) számára valamilyen jogot, kötelezettséget állapít meg, adatot, tényt, illetve jogosultságot igazol, továbbá – némiképp kiterjesztő értelemben – az ellenőrzések lefolytatását is a hatósági ügyek közé sorolhatjuk.

Ssz.	Jogszabály
1	2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról
2	65/2013. (III. 8.) Korm. Rendelet a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény végrehajtásáról
3	512/2013. (XII. 29.) Korm. Rendelet egyes rendvédelmi szervek létfontosságú rendszerei és létesítményei azonosításáról, kijelöléséről és védelméről, valamint a Rendőrség szerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló 329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet módosításáról
4	541/2013. (XII. 30.) Korm. Rendelet a létfontosságú vízgazdálkodási rendszerelemek és vízellátási létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
5	312/2012. (XI. 8.) Korm. Rendelet az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról
6	208/2011. (X. 12.) Korm. Rendelet a katasztrófavédelmi bírság részletes szabályairól, a katasztrófavédelmi hozzájárulás befizetéséről és visszatérítéséről
7	A tűzvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezetekről, a tűzvédelmi bírságról és a tűzvédelemmel foglalkozók kötelező élet- és balesetbiztosításáról szóló 259/2011. (XII. 7.) Korm. rendelet,
8	1/2002. (I. 11.) Korm. Rendelet a veszélyes áruk közúti szállításának ellenőrzésére vonatkozó egységes eljárásról

4. sz. táblázat Katasztrófavédelmi hatósági tevékenységre vonatkozó egyes jogszabályok

A tűzvédelem, a polgári védelem feladatrendszerében önkéntes szervezetek is részt vesznek. Ezek a társadalmi önszerveződés alapján létrejött szervezetek nagyban segítik az állam tevékenységét és erőtöbbszörözést jelenthetnek a szakmai feladatvégrehajtás során.

II. Tűzmegelőzési alapismeretek

A tűzmegelőzés fogalma és legfontosabb jellemzői

A biztonsághoz való jog, mint az Alaptörvény által is szabályozott alapvető jog fontos részét képezi a tűzbiztonság. A tűz és a katasztrófák elleni védekezés társadalmi súlyát jelzi, hogy a védekezés ellátásért felelős közigazgatási szerv, vagyis a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet rendvédelmi szervnek minősül.

A katasztrófavédelem legrégebbi részterületét képező tűzvédelem három fő területből tevődik össze: tűzmegelőzés, tűzoltás és tűzvizsgálat.

A fenti felsorolásból is kitűnik, hogy a tűzmegelőzés a tűz elleni védekezés (tűzvédelem) egyik fő részterülete. Fogalmát a Ttv.-a következőképpen határozza meg:

„Tűzmegelőzés: a tüzek keletkezésének megelőzésére, továbbterjedésének megakadályozására, illetőleg a tűzoltás alapvető feltételeinek biztosítására vonatkozó, a létesítés és a használat során megtartandó tűzvédelmi jogszabályok, szabványok, hatósági előírások rendszere és az azok érvényesítésére irányuló tevékenység.”

A fenti meghatározás a számtalan tűzmegelőzési előírást próbálja rendszerbe foglalni azáltal, hogy azokat céljuk, illetve jellegük alapján csoportosítja. A tűzmegelőzés tehát egy olyan feladatrendszer, amely jogszabályok, szabványok és a tűzvédelmi hatóságok előírásaiban ölt testet.

Az Ttv. vonatkozó előírásain túl a legfontosabb tűzmegelőzési ágazati jogszabály az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról szóló 54/2014. (XII. 5.) BM rendelet (továbbiakban: OTSZ). Az OTSZ előírásai az elvárt biztonsági szintet határozzák meg. A biztonsági szint teljesítésének módját, lehetőségeit, konkrét műszaki megoldásait a Tűzvédelmi Műszaki Irányelvek (TvMI) tartalmazzák.

A jogszabályokkal ellentétben a szabványok alkalmazása önkéntes. Olyan műszaki előírásokat tartalmaznak, amelyek alkalmazásával az elérni kívánt rendező hatás az adott feltételek között a legkedvezőbb.

Hatósági előírások alatt ún. egyedi – vagyis a jogszabályok általános rendelkezéseihez képest egyedi – tűzvédelmi előírásokat kell érteni. Ide tartoznak a tűzvédelmi hatóság által meghozott határozatok és végzések. Az egyedi tűzvédelmi előírások túlnyomó többsége határozati formában ölt testet, de nagy számban fordulnak elő végzések is. Például az enyhébb súlyú tűzvédelmi szabályszegések esetén alkalmazott hatósági figyelmeztetések végzés formában kerülnek kiadásra.

Az OTSZ a tűzvédelmi előírások rendszerét alapvetően két nagy csoportba sorolja: létesítési és használati szabályokat különít el egymástól.

A hatályos OTSZ meghatározása szerint a létesítés: a tervezés, telepítés, használatbavétel és elfogadás folyamatsora.

A létesítmények „életciklusát” tekintve a tervezés, valamint a kivitelezés során először tűzvédelmi létesítési szabályokat kell betartani, majd a használatbavételi engedély-kiadását követően a használati szabályokra helyeződik át a hangsúly. Egy szakirodalomban használatos megfogalmazás szerint az építmények, helyiségek, a gépek és az anyagok használatára, a munkafolyamatok, technológiák végzésére, valamint a személyek magatartására vonatkozó tűzvédelmi rendelkezéseket a használati szabályok tartalmazzák.

Az OTSZ felépítését a létesítési előírások „mennyiségi túlsúlya” jellemzi, a szűkebb értelemben vett használati szabályokkal kevesebb fejezet foglalkozik.

A Ttv.-ben meghatározott fogalom a tüzek megelőzésére szolgáló rendelkezések céljai közül hármat konkrétan is nevesít. Az említett szabályozási célokra számos példát lehetne hozni, néhány ezek közül: tüzek keletkezésének megelőzése → dohányzásra vonatkozó használati szabályok; tüzek továbbterjedésének megakadályozása → tűztávolság, beépített automata oltóberendezések; tűzoltás alapvető feltételeinek biztosítása → tűzjelzés, oltóanyag biztosítás.

A tűzmelegelőzési tevékenység területei

Jelen keretek között mindössze arra van mód, hogy a tűzmelegelőzési rendelkezéseket tartalmazó legfontosabb jogszabály, vagyis az OTSZ csoportosítása alapján áttekintsük a tűzmelegelőzési tevékenység fő területeit, valamint röviden szót ejtsünk néhány alapvető rendelkezésről.

A tűzmelegelőzési tevékenység fő részterületei a következők:

- védelmi célok meghatározása (életvédelmi, közösségi- tulajdonosi értékvédelmi célok)
- osztályba sorolások
- építőanyagokkal, épületszerkezetekkel kapcsolatos tűzvédelmi követelmények
- tűzterjedés elleni védelem
- rendeltetéstől függő létesítési követelmények
- kiürítés
- tűzoltó egységek beavatkozását biztosító követelmények
- hő- és füst elleni védelem
- robbanás elleni védelem
- speciális építmények tűzvédelme

- villamos és villámvédelmi berendezésekkel kapcsolatos tűzvédelmi követelmények
- beépített tűzjelző és tűzoltó berendezések
- használati szabályok
- éghető folyadékokra és gázokra vonatkozó különleges előírások
- ellenőrzés, karbantartás, felülvizsgálat szabályai

A fenti – ráadásul nem is teljes körű – felsorolásból is látható, hogy a tűz megelőzés meglehetősen komplex rendszert alkot, amelynek mindössze néhány részterületével fogunk foglalkozni a továbbiakban.

A legfontosabb tűz megelőzési célú jogszabályi rendelkezések

A tűzvédelem jelenlegi szabályozásában a veszélyesség bemutatására és a veszélyességtől függő tűzvédelmi követelmények meghatározásához a tűzveszélyességi-, valamint a kockázati osztályba sorolást alkalmazzuk.

A veszély teljes körű megjelenítése érdekében, valamint a tűzvédelmi rendelkezések megállapítása és alkalmazása szempontjából az anyagokat tűzveszélyességi osztályba, a kockázati egységeket kockázati osztályba, az épületeket, önálló épületrészeket és speciális építményeket mértékadó kockázati osztályba soroljuk. A kockázati osztályba sorolást alapvetően a létesítési követelmények meghatározásához használjuk. A tűzveszélyességi osztályba sorolás meghatározhat, befolyásolhat használati szabályokat, de figyelembevételre kerülhet a kockázati osztályok meghatározásánál is.

Az anyagok esetében három tűzveszélyességi osztályt különböztetünk meg:

- Fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztály
- Mérsékelt tűzveszélyes osztály
- Nem tűzveszélyes osztály

A tervezés során, az elsősorban tűzterjedési szempontok alapján kialakított legkisebb önálló egységeket, az ún. kockázati egységeket kockázati osztályba kell sorolni. A kockázati osztályokra (valamint a mértékadó kockázati osztályra) az alábbi megnevezéseket és rövidítéseket használjuk:

- nagyon alacsony kockázati osztály (NAK)
- alacsony kockázati osztály (AK)
- közepes kockázati osztály (KK)
- magas kockázati osztály (MK)

Egy épület (önálló épületrész, speciális építmény) esetén a mértékadó kockázati osztályt az adott épületben lévő kockázati egységek kockázati osztályai alapján kell meghatározni. A mértékadó kockázati osztály a kockázati egységek kockázati osztályai közül a legszigorúbb.

Miután elvégeztük a különböző osztályba sorolásokat, a tervezés és a kivitelezés során számos további létesítési szabályt kell betartani.

A személyek védelme érdekében gondoskodni kell a biztonságos menekülés lehetőségének kialakításáról. A kiürítés alapvető követelménye, hogy az épületeket úgy kell kialakítani, hogy tűz esetén a benntartózkodó személyek a tartózkodási helyüket képező helyiséget elégséges számú, átbocsátóképeségű és megfelelő helyen beépített kijáraton elhagyhassák, és azon keresztül menekülési útvonalra, biztonságos térbe (építményen kívüli külső tér) vagy átmeneti védett térbe juthassanak.

Tűzvédelmi, kiürítési szempontból az alábbi létesítmények kiemelt figyelmet igényelnek:

- ahol összefüggő tömeggel járó tömegtartózkodással kell számolni
- amelyek mozgásukban, cselekvőképességükben korlátozott személyek tartózkodására szolgálnak (börtönök, kórházak, szociális otthonok)
- az MK és a KK mértékadó kockázati osztályba tartozó épületek
- a magas épületek
- a közösségi rendeltetésű, a nagy forgalmú és / vagy nagy alapterületű épületek
- az épületek talajszint alatt elhelyezkedő részei
- a vagyon-, információ vagy műemlékvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű épületek

A keletkező tüzek számát még a leghatékonyabb megelőző, illetve propaganda tevékenység mellett sem lehet nullára csökkenteni, ezért szükség van olyan rendelkezésekre is, amelyeknek az a célja, hogy a már kialakult tüzek esetén minimális mértékűre szorítsák le a bekövetkező kár nagyságát.

A tűzmegelezési szabályok további nagy csoportját alkotják azok az előírások, amelyek a tűzoltás feltételeinek megteremtését hivatottak biztosítani:

- tűzjelzés,
- tűzoltási felvonulási út és tűzoltási felvonulási terület kialakítása,
- a tűzoltáshoz szükséges oltóanyag biztosítása,
- tűzoltó-vízforrások és/vagy oltóvíztározók kialakítása,
- egyéb, tűzoltást elősegítő eszközök, berendezések (pl. beépített oltóberendezés, tűzoltó felvonó) biztosítása, stb.

A használati szabályok alkotják a tűzmegeelőzési rendelkezések újabb nagy csoportját. Alapvető előírás, hogy az építményeket és a szabadtereket csak a vonatkozó tűzvédelmi követelményeknek megfelelően szabad használni. A használatbavételi (működési, telep stb.) engedély megadásának általános és alapvető feltétele tehát a rendeltetésszerű és biztonságos használatra való alkalmasság.

A szabályozás jellegét tekintve általános és speciális, adott tevékenységhez vagy helyszínhez kapcsolódó tűzvédelmi használati szabályokat különíthetünk el.

Néhány általános használati szabály:

A helyiségben, építményben és szabadtéren csak az ott folytatott folyamatos tevékenységhez szükséges anyag és eszköz tartható.

Tűztávolságon belül tárolási tevékenység nem végezhető. Ezen területet a hulladékoktól, száraz aljnövényzettől mentesen kell tartani.

Fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes, mérsékelt tűzveszélyes osztályba tartozó folyadékkal, zsírral szennyezett hulladékot jól záró fedővel ellátott, nem éghető anyagú edényben kell gyűjteni, majd erre a célra kijelölt helyen kell tárolni.

A közmű nyitó- és zárószerkezetét, valamint annak nyitott és zárt állapotát jól láthatóan meg kell jelölni.

A tűzoltó vízforrásokat a vonatkozó műszaki követelmény szerinti jelzőtáblával kell jelölni, továbbá biztosítani kell akadálytalan megközelíthetőségüket.

A speciális használati szabályokra vonatkozó rendelkezések közül most csak az alkalmoszerű tűzveszélyes tevékenységre vonatkozó rendelkezéseket emeljük ki.

Tűzveszélyes tevékenység: az a tevékenység, amely a környezetében lévő éghető anyag gyulladási hőmérsékletét, lobbanáspontját meghaladó hőmérséklettel vagy nyílt lánggal, továbbá gyújtóforrásként számításba vehető izzással, parázslással, szikrázással jár. Alkalmoszerűnek kell tekinteni minden olyan tűzveszélyes tevékenységet amelyet olyan területen végeznek, amelynek funkciója, rendeltetése nem felel meg az ilyen jellegű tevékenység végzésének. Tipikusan ilyenek a karbantartási, javítási munkálatok.

Az OTSZ előírásai szerint az alkalmoszerű tűzveszélyes tevékenység feltételeit írásba kell foglalni, amely elsősorban a munkavégzésre közvetlenül utasítást adó vagy a munkát végző személyek tevékenységét közvetlenül irányító személy feladata. A munkát elrendelő további kötelessége, hogy a munkavégzés során az ott keletkező tűz oltására alkalmas tűzoltó felszerelést, illetve készüléket biztosítson.

A létesítmény üzemeltetője, fenntartója a létesítményre vonatkozó speciális tűzvédelmi előírásokat, vagyis a helyi használati szabályokat tűzvédelmi szabályzatban köteles lefektetni. A tűzvédelmi szabályzat a gazdálkodó szervezet (kötségvetési szerv) legfontosabb tűzvédelmi dokumentuma, amelynek elkészítését a Ttv. írja elő bizonyos létesítmények vonatkozásában.

A Ttv. értelmében a gazdálkodó tevékenységet folytató magánszemélyeknek, a jogi személyeknek tűzvédelmi szabályzatot kell készíteniük, ha

a) a munkavégzésben részt vevő családtagokkal együtt ötvennél több munkavállalót foglalkoztatnak,

b) az általuk üzemeltetett, bérelt épületrész, épület területén található olyan helyiség, amelynek a legnagyobb befogadóképessége meghaladja az 50 főt, vagy

c) 10 fő befogadóképességet meghaladó kereskedelmi szálláshelyet üzemeltetnek

Végül ki kell emelnünk az OTSZ tűzvédelmi eszközökkel kapcsolatos ellenőrzésre, felülvizsgálatra, karbantartásra és javításra vonatkozó előírásait. A tűzvédelmi szabályzat elkészítése és a tűzvédelmi oktatás biztosítása mellett az ellenőrzési és a felülvizsgálati időtartamok betartása a gazdálkodó szervezet (kötségvetési szerv) egyik legfontosabb tűzvédelmi kötelezettsége. Az egyes időtartamokat külön táblázat foglalja össze, amely szintén a jogszabály részét – annak mellékletét – képezi.

További tűzvédelmi jogszabályok

Tűzvédelmi előírásokat nemcsak a Ttv. és az OTSZ tartalmaz, hanem az a mintegy 30 tűzvédelmi jogszabály, amelyek a Ttv. végrehajtási rendeleteit képezik. A szabályozási tárgykörök elég sokfélék, továbbra is a megelőzés körén belül maradván, külön jogszabály rendelkezik például:

- a tűzvédelmi szabályzatról
- a tűzvédelmi szakvizsgáról
- a tűzvédelmi szakértői tevékenységről
- a tűzvédelmi tervezői tevékenységről
- a tűzvédelmi szolgáltatásokról
- a tűzvédelmi hatósági feladatokról
- a tűzvédelmi megfelelőségi tanúsítványról stb.

Külön ki kell emelnünk a Ttv. – tágabb értelemben vett – tűzmelegelőzéssel kapcsolatos rendelkezéseit, amelyeket a törvény aszerint csoportosít, hogy ki az adott kötelezettség

címzettje. Ez alapján egy négyes felosztásról beszélhetünk vagy más néven a tűzvédelemre kötelezettek köréről, amely a következő alanyi kört foglalja magában:

- állam
- helyi önkormányzatok
- gazdálkodó szervezetek (kötségvetési szervek)
- magánszemélyek

A Ttv. minden címzettre más-más kötelezettséget ró. Így például

„a településen az oltóvíznyerési lehetőségek biztosítása az önkormányzat feladata” (29. § (1) bek.), vagy

„a munkáltató [vagyis a gazdálkodó szervezet vezetője] köteles gondoskodni a munkavállalói, illetőleg a munkavégzésben részt vevő családtagjai évenkénti tűzvédelmi oktatásáról, valamint arról, hogy azok a munkakörükkel, tevékenységükkel kapcsolatos tűzvédelmi ismereteket a foglalkoztatásuk megkezdése előtt elsajátítsák, a tűz esetén végzendő feladataikat megismerjék” (22. § (3) bek.).

Az állam tűzvédelmi kötelezettségeit a katasztrófavédelem szervezetrendszerén keresztül teljesíti.

Végül fontos megjegyezni, hogy a tűzvédelem szervezetén belül a nem állami szervek is fontos szerephez jutnak, különös tekintettel az önkormányzati és a létesítményi tűzoltóságokra, az önkéntes tűzoltó egyesületekre (ÖTE), valamint a Magyar Tűzoltó Szövetségre (MTSZ).

Tűzvédelmi hatósági és szakhatósági tevékenység

A hatósági tevékenység legfontosabb jellemzője, hogy az állampolgárok és a jogi személyek egyedi ügyeiben hoz azok jogait és kötelezettségeit érintő döntéseket. A hatósági munka lényegét a legtömörebben az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (továbbiakban: Ákr.) hatósági ügy fogalma foglalja össze (7. § (2) bek.).

A legfontosabb tűzvédelmi hatósági ügyeket a tűzvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezetekről, a tűzvédelmi bírságról és a tűzvédelemmel foglalkozók kötelező élet- és balesetbiztosításáról szóló 259/2011. (XII. 7.) Korm. rendelet sorolja fel, vagyis az a jogszabály, amely kijelöli, hogy mely állami szervek láthatnak el tűzvédelmi hatósági tevékenységet. A hatályos jogi szabályozás szerint ma Magyarországon a fővárosi és vármegyei kormányhivatal, országos illetékességgel a Budapest Főváros Kormányhivatala, továbbá a katasztrófavédelem helyi, területi és központi szervei járnak el tűzvédelmi hatóságként, vagyis

a katasztrófavédelmi kirendeltségek (KVK), a katasztrófavédelmi igazgatóságok (VMKI, FKI) és az OKF.

Lényeges tudni, hogy a 259/2011. (XII. 7.) Korm. rendelet felsorolása nem teljes körű. További fontos hatósági jogkörök találhatóak még a Ttv.-ben (különböző változás-bejelentések) és az OTSZ-ben is. Utóbbi jogszabály például számos, bejelentéssel kapcsolatos eljárásrendet tartalmazza (szabadtéri tűzgyújtás, aratás előtti gépszemle stb.). Végül fontos megjegyezni, hogy külön törvény szabályozza a tűzvédelmi tárgyú panaszokkal és közérdekű bejelentésekkel kapcsolatos teendőket.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv legfontosabb tűzvédelmi hatósági ügyei a következők:

- 1) kéményseprő-ipari tevékenységgel kapcsolatos felügyeleti tevékenység eljárásai;
- 2) tűzvizsgálati eljárás lefolytatása;
- 3) polgári nemzetbiztonsági szolgálatok tűzvédelmi ügyeinek eljárásai;
- 4) a Ttv. szerinti tűzvédelmi szakértői tevékenységekkel összefüggő közigazgatási hatósági eljárásai;
- 5) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve és a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ tűzvédelmi szakvizsgálóval összefüggő oktatásszervezői tevékenységével, valamint az általuk szervezett tűzvédelmi szakvizsgáztatással kapcsolatos közigazgatási hatósági eljárásai.

A tűzvédelem szankciórendszere

Legáltalánosabb értelemben a közigazgatási szankció egy (leggyakrabban) hivatalból indított közigazgatási hatósági ügyben érdemi döntésként kiszabott jogkövetkezmény, melyet valamilyen, az Ákr. hatálya alá tartozó hatósági eljárás során tapasztalt jogsértés miatt alkalmaz a hatóság. A tűzvédelem területén az alábbi szankciókkal találkozunk:

- 1) figyelmeztetés
- 2) közigazgatási bírság
- 3) tevékenység végzésétől történő eltiltás

Figyelmeztetés szankció kiszabására hatáskörének keretei között valamennyi tűzvédelmi hatóság jogosult. A figyelmeztetéssel a hatóság „rosszallását fejezi ki” az általa megállapított közigazgatási szabályszegés elkövetése miatt, és felszólítja az ügyfelet, hogy a jövőben tartózkodjon a közigazgatási szabályszegés elkövetésétől. A Ttv. határozza meg azokat az eseteket, mikor ún. „csekély súlyú szabályszegés nem merülhet fel”, és figyelmeztetés szankció alkalmazásának nincs helye. Ezekben az esetekben közigazgatási bírság kiszabásának van

helye, mely nem keverendő össze az eljárási bírsággal, mert bár az is jogkövetkezmény, de eljárási cselekményként és sohasem érdemi döntésként kerül kiszabásra. Közigazgatási bírság kiszabásának van helye abban az esetben is, ha a hatóság kimerítette a figyelmeztetés szankció lehetőségét. A bírságok összegét a 259/2011. (XII.7.) Korm. rendelet tartalmazza. A tevékenység végzésétől történő eltiltás eseteit szintén a Ttv. tartalmazza.

A tűzvizsgálat fogalma, legfontosabb jellemzői

A tűzvizsgálat – a tűzmegeelőzés és a tűzoltás mellett – a tűzvédelem harmadik fő részterülete. Fogalmát a Ttv. a következőképpen határozza meg: „a tűz keletkezési idejének, helyének és okának felderítésére irányuló hatósági tevékenység, amelynek célja olyan tűzmegeelőzési, tűzoltási beavatkozási tapasztalatok megszerzése, következtetések levonása, amelyek alkalmasak a tűzmegeelőzési ismeretek bővítésére és a mentési beavatkozási feltételek javítására”. A tűz keletkezési idejét, helyét és okát együttesen a tűz keletkezési körülményeinek nevezzük.

Minden tüzesettel kapcsolatban adatokat kell gyűjteni – a jogszabály felsorolja a kötelezően gyűjtendő adatok körét – ez azonban még nem minősül tűzvizsgálatnak.

Vagyis nem minden tüzet kell vizsgálni, mivel a fő hangsúly a tűzvizsgálat útján nyerhető tapasztalatokon, és az azokból levonható következtetéseken van, erre pedig csak a jelentősebb tüzesetekkel kapcsolatban nyílik lehetőség.

A kötelezően vizsgálandó tüzek körét, vagyis azokat az eseteket, amikor kötelező tűzvizsgálatot tartani, a tüzesetek vizsgálatára vonatkozó szabályokról szóló 44/2011. (XII. 5.) BM rendelet tartalmazza. Eszerint hivatalból tűzvizsgálati eljárást kell lefolytatni, ha:

- 1) a tüzesettel összefüggésben bűncselekmény gyanúja merül fel,
- 2) a tüzeset következtében haláleset történt,
- 3) a tüzeset minősített fokozata III-as vagy magasabb volt,
- 4) a hatóság vezetője szakmai szempontból indokoltnak tartja.

Ezen túlmenően a tűzvizsgálati eljárást szabályzó hatályos BM OKF intézkedés alapján kötelező tűzvizsgálatot végezni az alábbi esetekben is:

- 1) ha a tüzesettel összefüggésben súlyos-, életveszélyes sérülés történt;
- 2) ha tűzoltási szabályzat, tűzvédelmi műszaki irányelv vagy egyéb jogszabály módosítását indokoló esemény történt;
- 3) ha annak megállapításaitól szakmai tapasztalat megszerzése várható;

- 4) ha a tűz által érintett területen a tűzvizsgáló által becsült elsődleges kárérték meghaladja a kétszáz millió forintot.

A tűzvizsgálat legfontosabb eljárási cselekménye a tűzeseti helyszíni szemle lefolytatása, amelynek részletes szabályait főigazgatói intézkedés tartalmazza. A helyszíni szemle lefolytatásán túl a tűzvizsgálat során a bizonyítékok felkutatása érdekében gyakran további eljárási cselekményekre is sor kerül: lefoglalásra, tanúmeghallgatásra, szakértő bevonására, bizonyítási kísérletre stb.

A bizonyítási eljárás befejezését követően összefoglaló jelentés készül, amely a tűzvizsgálat legfontosabb szakmai dokumentuma. Belső használatra készül, összeállításának szempontjait jogszabály írja elő.

A tűzvizsgálat, mint közigazgatási eljárás határozat meghozatalával zárul, amelyet ebben az esetben tűzvizsgálati jelentésnek hívunk. A tűzvizsgálati jelentés az összefoglaló jelentéshez képest kivonatos felépítésű, pontos adattartalmát szintén jogszabály határozza meg.

A felsoroltakon kívül fontos tűzvizsgálati dokumentum még az ügyfél kérésére kiállított tűzeseti hatósági bizonyítvány, valamint a tűzkeletkezési okok rendszerének figyelembevételével összeállított, statisztikai célokat szolgáló tűzvizsgálati adatlap, amelyen a tűzeset okát kell feltüntetni.

III. Tűzoltási- és műszaki mentési ismeretek

A **tiszti állománycsoport** tansegédletében elsősorban azon témakörökkel foglalkozunk, melyek a kárhelyi tevékenység irányítására, illetve a tűzoltósági szakterület gyakorlatainak megszervezésére, ellenőrzésére irányulnak.

A tevékenység jogi szabályozása

A tűzoltási- és műszaki mentési tevékenység, valamint a gyakorlatokkal kapcsolatos szabályozás fő elemei az alábbiak:

- 1) az 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról (Tűzvédelmi Törvény)
- 2) 39/2011. (XI. 15.) BM rendelet a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének általános szabályairól
- 3) A BM országos katasztrófavédelmi főigazgató 6/2016. (I. 24.) BM OKF utasítása a Tűzoltás-taktikai Szabályzat és a Műszaki Mentési Szabályzat kiadásáról
- 4) A BM országos katasztrófavédelmi főigazgató 58/2020. számú (XII. 9.) intézkedése a hivatásos katasztrófavédelmi szerv Kiképzési Szabályzatának kiadásáról
- 5) A BM országos katasztrófavédelmi főigazgató 53/2018. számú BM OKF intézkedése a hivatásos tűzoltóságokon készenléti jellegű szolgálatot ellátó tűzoltó állomány napi továbbképzésének, valamint a tűzoltósági szakterület által tartandó gyakorlatok rendszerének szabályairól

Az 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról

„Az Országgyűlés az Alaptörvényből és a nemzetközi szerződésekből eredő feladatok teljesítése érdekében, az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tüzek megelőzése, a tűzeseteknél, a műszaki mentéseknél való segítségnyújtás, és a tűz elleni védekezésben résztvevők jogainak, kötelezettségeinek, valamint a védekezés szervezeti, irányítási rendjének, személyi, tárgyi és anyagi feltételeinek szabályozására...”⁶ alkotta meg.

A Ttv. hat fejezetet tartalmaz, melynek **I. fejezetében** (Általános rendelkezések) meghatározza a törvény hatályát, a tűzvédelemmel és a műszaki mentéssel kapcsolatos kötelezettségeket.

---

⁶ Ttv. Bevezető rész

Lényeges elem, hogy a **tűzoltást és a műszaki mentést állami feladatként határozza meg,**⁷ amely az e törvényben meghatározott kivételekkel térítésmentes.⁸

Hatályát tekintve a törvény **nem csak** a magánszemélyekre, magán- és jogi személyek jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteire, illetve jogi személyekre terjed ki, hanem a Magyarország területén folytatott, a tűzvédelemre kiható **valamennyi tevékenységre** és a tűzoltóság által végzett műszaki mentésre is. **Nem terjed ki** a hatálya a bányák földalatti részeire, a diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló mentességet élvező személyekre vonatkozóan a nemzetközi szerződésekben foglaltak az irányadók.⁹

Fontos, hogy a törvény **a tűz oltása és a műszaki mentés érdekében** lehetővé teszi a személyes szabadságra, a magánlakás sérthetlenségére és a tulajdonra vonatkozó alkotmányos jogok korlátozását, amely mértéke arányban áll az élet, a testi épség és anyagi javak védelmével.¹⁰

Szintén az I. fejezet tartalmazza az „**Értelmező rendelkezések**” részt, amelyből egy fogalmat szeretnénk kiemelni e tansegédletben, mégpedig a „**tűzoltási feladat**” fogalmát: *a veszélyeztetett személyek mentése, a tűz terjedésének megakadályozása, az anyagi javak védelme, a tűz eloltása és a szükséges biztonsági intézkedések megtétele, továbbá a tűz közvetlen veszélyének elhárítása;*¹¹

A II. fejezet a tűzvédelmi hatósági feladatokról, **a III. fejezet** a magánszemélyek, a jogi személyek, valamint a magán- és jogi személyek jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteinek tűzvédelemmel kapcsolatos feladatairól, **a IV. fejezet** a tűzvédelmi és műszaki mentési tevékenységről, valamint a tűzoltóság irányításáról, **az V. fejezet** a Tűzoltóságról szól. **A VI. fejezetben** (Vegyes és záró rendelkezések) egyebek mellett a Kormány és a Miniszterek felhatalmazást kapnak kormányrendeletek és az ágazatukkal kapcsolatos miniszteri rendeletek, illetve alacsonyabb szintű szabályozók megalkotására.

A Ttv. V. fejezetében meghatározza a hivatásos-, az önkormányzati-, a létesítményi-tűzoltóságokra, valamint a tűzoltó egyesületekre vonatkozó szabályokat.

A hivatásos tűzoltóság (HT)

A hivatásos tűzoltóság a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve. A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter alapítja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjének javaslatára. Parancsnokának kinevezése előtt ki kell kérni az érintett

---

⁷ Ttv. 2. § (2)

⁸ Ttv. 2. § (3)

⁹ Ttv. 1. § a) b) c) és (1) – (4) pontok

¹⁰ Ttv. 3. §

¹¹ Ttv. 4. § (e)

önkormányzatok képviselő-testületeinek véleményét, a parancsnok évente beszámol a képviselő-testületnek.

A hivatásos tűzoltóság...”tűzoltási és műszaki mentési tevékenységet végez, és közreműködik közvetlen tűz- és robbanásveszély esetén a biztonsági intézkedések végrehajtásában, ennek érdekében állandó készenléti jellegű szolgálatot tart, ”¹², tűzvédelmi hatósági feladatokat lát el, amelyet kormányrendeletben határoznak meg. Székhelyén közreműködik a speciális felkészültséget vagy eszközöket igénylő feladatok ellátásában az önkormányzat kérésére.

„Ellenőrzi az önkormányzati tűzoltóság, a létesítményi tűzoltóság és a tűzoltási és műszaki mentési feladatokat ellátó önkéntes tűzoltó egyesület tevékenységét.”¹³

„A hivatásos tűzoltóság ...hivatásos szolgálati viszonyban álló tagjai a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvény hatálya alá tartoznak.”¹⁴

Az önkormányzati tűzoltóság (ÖT)

Az önkormányzati tűzoltóság jogi értelemben köztestület, melyet a települési önkormányzat, vagy az önkormányzati társulás és az önkéntes tűzoltó egyesület hoz létre. A települési önkormányzat vagy az önkormányzati társulás önállóan is alapíthat köztestület. Feladatait az önkormányzat vagy az önkormányzati társulás közigazgatási területén végzi a hivatásos tűzoltósággal kötött együttműködési megállapodás alapján.

Folyamatosan igénybe vehető készenléti szolgálatot lát el és közreműködik közvetlen tűz- és robbanásveszély esetén a biztonsági intézkedések végrehajtásában. Az ÖT kérheti közhasznúsági nyilvántartásba vételét.

Parancsnokát a köztestület nevezi ki a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetője egyetértésével.

Az ÖT költségfedezetét a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter az erre a célra rendelkezésre álló költségvetési keret mértékéig biztosítja.

„A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve és területi szervei az önkormányzati tűzoltóság részére pályázati úton, valamint egyedi elbírálás alapján pénzbeli és nem pénzbeli juttatást biztosíthatnak.”¹⁵

---

¹² Ttv. 31. § (a)

¹³ Ttv. 31. § (d)

¹⁴ Ttv 32§

¹⁵ Ttv. 34. § (4)

Megjegyzendő, hogy a Kormány 272/2024. (IX. 19.) Korm. rendelete (az önkormányzati tűzoltóságokra, valamint a hivatásos tűzoltóság, az önkormányzati tűzoltóság és az önkéntes tűzoltó egyesület fenntartásához való hozzájárulásra vonatkozó szabályokról) tovább részletezi.

A létesítményi tűzoltóság (LT)

„A létesítményi tűzoltóság a gazdálkodó szervezet tevékenységével összefüggő tűzoltási és más műszaki mentési feladatok elsődleges ellátására létrehozott és fenntartott szervezet.”¹⁶

A LT-t a gazdálkodó szervezet hozza létre, több szervezet közösen is alapíthat tűzoltóságot. A gazdálkodó szervezeteket jogszabály is kötelezheti LT létrehozására és működtetésére. Működhet a fenntartó szervezeten belüli szervezeti egységként, vagy önálló gazdasági társulásként is. vezetőjét a munkáltató nevezi ki és menti fel. az LT állhat alkalmoszerűen igénybe vehető, illetve főfoglalkozású létesítményi tűzoltókból, készenléti szolgálat rendszerét a fenntartó határozza meg.

Megjegyzendő, hogy a Kormány 273/2024. (IX. 19.) Korm. rendelete (a létesítményi tűzoltóságokra vonatkozó részletes szabályokról) tovább részletezi.

Az önkormányzati és a létesítményi tűzoltóságra vonatkozó közös rendelkezések

Az önkormányzat és a létesítményi tűzoltóságokra közös előírások is vonatkoznak (Ttv. 36 – 40.§), amelyek közül a legfontosabbakat szeretnénk kiemelni.

Az önkormányzati tűzoltóság és a létesítményi tűzoltóság (illetve az LT létrehozására kötelezett gazdálkodó szervezet és a települési önkormányzat) megállapodást köthet a szakfeladatok kölcsönös ellátására.

Az ÖT vagy az LT létrehozását, megszűnését illetve a fenti megállapodás létrejöttét a működési terület szerinti hivatásos tűzoltóságnak be kell jelenteni.

Mindkét szervezeti forma esetében a szakmai tevékenységet, a személyi és technikai feltételek megvalósulását, a feladatokra történő felkészültség szintjét a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi, területi szerve és a hivatásos tűzoltóság ellenőrzi.

Tagjainak a szakfeladatok ellátása (tűzoltás, műszaki mentés, felkészítés, rendkívüli készenléti szolgálat) miatt munkahelyén kiesett jövedelmét az igénybevevő köteles megtéríteni, valamint ezekben az esetekben köteles gondoskodni élelmezéséről és elszállásolásáról, illetve indokolt költségeinek megtérítéséről.

---

¹⁶ Ttv. 35. § (1)

Az ÖT és LT készenlélet ellátó tagjai részben vagy teljesen a mentesíthetők helyi adó megfizetése alól, jogosultak ruházati és öltözködési szabályzatnak megfelelő egyenruha viselésére, amely más szervek és hatóságok egyenruháinak vonatkozásában nem lehet megtevéstő. (Ez jelzéseikre, jelvényeikre is érvényes)

Mindkét szervezeti forma tagjai számára a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve egységes igazolványt ad ki, meghatározott adattartalommal, a tagokról központi nyilvántartás készül.

„A rendvédelmi szervek kártérítési felelősségéről rendelkező jogszabályokat az önkormányzati és a létesítményi tűzoltókra is alkalmazni kell. Az ennek alapján járó összeget az igénybe vevő fizeti meg.”¹⁷

Az önkéntes tűzoltó egyesület

Az önkéntes tűzoltó egyesületek a **Egyesülési Törvény** (2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról) alapján jönnek létre, illetve végzik általános, egyesületi tevékenységüket. Tűzmegeelőzési, tűzoltási és műszaki mentési tevékenységben való közreműködésére vagy részvételére (a továbbiakban: **szaktevékenység**) a Ttv. vonatkozik.

Szaktevékenysége során elsősorban lakosságtájékoztatási feladatokat lát el a tűzmegeelőzés körében, illetve a tűzvédelemmel kapcsolatos információs tevékenységet végez. Szakmai tevékenységét a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve és a hivatásos tűzoltóság ellenőrzi. Számukra pályázati úton, vagy egyedi elbírálás alapján, a katasztrófavédelem központi és helyi szervei pénzbeli és nem pénzbeli juttatást biztosíthatnak.

„Szaktevékenységet az önkéntes tűzoltó egyesületnek csak olyan nagykorú, cselekvőképes, a... meghatározott szakmai képesítéssel rendelkező tagja végezhet, aki életkoránál, egészségi, fizikai állapotánál fogva alkalmas és erre önként vállalt kötelezettséget.”¹⁸

A szaktevékenység végzésére vonatkozó kötelezettségvállalást magánokiratba kell foglalni. a szaktevékenységet végző tag a helyi adó megfizetése alól részben, vagy teljes egészében mentesíthető. A szaktevékenységet olyan személy irányíthatja, aki az előírt képesítéssel rendelkezik. Hivatásos katasztrófavédelmi szerv hivatásos állományú tagja nem tölthet be vezető tisztséget önkéntes tűzoltó egyesületben, azonban tagsági viszonyt létesíthet.

---

¹⁷ Ttv. 40. §

¹⁸ Ttv. 33/B. §

Közreműködő önkéntes tűzoltó egyesület

„A közreműködő önkéntes tűzoltó egyesület a szaktevékenység végzésére írásban megállapodást köt a hivatásos tűzoltósággal.”¹⁹, szaktevékenysége során a tőle elvárható szinten gondoskodik a tűz továbbterjedésének megakadályozásáról, a tűz oltásáról, a sérült vagy veszélyben lévő személyek részére történő segítségnyújtásról, a balesetek megelőzéséről a HT vagy ÖT helyszínre érkezéséig, ezt követően közreműködik a felszámolásban a tűzoltásvezető irányításával.

A beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesület

„ A beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesülettel kötött együttműködési megállapodásban az önállóan ellátott szaktevékenység ellátásának módjáról külön kell rendelkezni.”²⁰

A beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesület a vállalt tevékenységi területen önállóan végez tűzoltási, műszaki mentési feladatokat.

A tűzoltás szabályai

E témakörben elsősorban azokkal a fogalmakkal és szabályokkal kívánunk foglalkozni, amely a jellemzően a szerparancsnoki állomány számára fontos a szakszerű és biztonságos munkavégzéshez.

A tűzoltás, műszaki mentés vezetésére jogosultak köre

A TMMSZ a tűzoltásvezetői feladatok ellátását szolgálati beosztáshoz köti:

- 1) Tűzoltó egyesületek esetében a Ttv. 33/E. §-a szerinti együttműködési megállapodásban meghatározott személy,
- 2) Létesítményi tűzoltóság estén: rajparancsnok, szolgálatparancsnok, tűzoltási szakterület vezetője, parancsnok-helyettes, parancsnok
- 3) Önkormányzati tűzoltóságnál: rajparancsnok, parancsnok-helyettes, parancsnok
- 4) Hivatásos katasztrófavédelmi szervek tekintetében a főigazgató által meghatározott személyek.

A tűzoltásvezetői feladatokat csak rendeletben meghatározott iskolai végzettséggel, érvényes foglalkozás-egészségügyi alkalmassági vizsgálatlal lehet ellátni.

---

¹⁹ Ttv. 33/D. § (1)

²⁰ Ttv. 33/G. § (1)

A BM országos katasztrófavédelmi főigazgató 6/2016. (I. 24.) BM OKF utasításának (Tűzoltás-taktikai Szabályzat) II. fejezetében határozza meg a tűzoltás, műszaki mentés vezetésre jogosultak körét a hivatásos katasztrófavédelmi szervek vonatkozásában. Így:

- Hivatásos tűzoltóságoknál: szerparancsnok, rajparancsnok, szolgálatparancsnok, tűzoltóparancsnok, a tűzoltóparancsnok által a tűzoltóság állományából megbízott személy, aki tűzoltó szakképesítéssel, legalább szakmunkás bizonyítvánnyal és minimum 5 éves tűzoltási, műszaki mentési gyakorlattal rendelkezik.²¹

A **katasztrófavédelmi kirendeltségeknél** a kirendeltség vezetője illetve megbízottja, **katasztrófavédelmi igazgatóságoknál** a KMSZ szolgálatban levő tiszti állománya, a tűzoltósági főfelügyelő, az igazgató, illetve megbízottja, **A BM OKF vonatkozásában** a Főigazgató vagy az általa megbízott személy jogosult tűzoltás vezetésre. A megbízottak esetében valamennyi szinten előírás a **felsőfokú tűzoltó** szakképesítés, és minimum **5 éves** tűzoltási, műszaki mentési gyakorlat.²²

A tűzoltás vezetésének átadás-átvétele

A tűzoltás vezetésének szabályait a TMMSZ II. fejezet határozza meg.

12. § (1) A helyszínre érkező magasabb beosztású - tűzoltás vezetésére jogosult - személy a helyzetértékelés alapján dönt a tűzoltás vezetésének átvételéről.

(2) A tűzoltás vezetésének átvételét vagy át nem vételét, félreérthetetlen módon, a tűzoltás vezetőjének a tudomására kell hozni, és azt a működési terület szerinti híradóügyeletnek jelenteni kell, továbbá közölni kell a tűzoltás vezetésének szervezetébe bevontakkal is.

(3) A tűzoltás vezetésének átvétele nélkül sem az átvételre jogosult, sem más a tűzoltás szervezetén kívüli személy parancsot, utasítást a tűzoltásban részt vevőknek nem adhat.

13. § (1) A tűzoltás vezetésének átadás-átvétele a következő sorrendben történik:

- a) a beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesülettől a vezetést átveszi az önkormányzati tűzoltóság, vagy a hivatásos katasztrófavédelmi szerv,
- b) a nem főfoglalkozású létesítményi tűzoltóságtól a vezetést átveheti az önkormányzati tűzoltóság, az önkormányzati tűzoltóságtól a vezetést átveszi a hivatásos katasztrófavédelmi szerv,
- c) a főfoglalkozású létesítményi tűzoltóságtól a vezetést átveheti a hivatásos katasztrófavédelmi szerv,

---

²¹ A BM országos katasztrófavédelmi főigazgató 6/2016. (I. 24.) BM OKF utasítása a Tűzoltás-taktikai Szabályzat és a Műszaki Mentési Szabályzat kiadásáról 1. sz. melléklet (Tűzoltás-taktikai Szabályzat) II. fejezet 1.1.1.

²² A BM országos katasztrófavédelmi főigazgató 6/2016. (I. 24.) BM OKF utasítása a Tűzoltás-taktikai Szabályzat és a Műszaki Mentési Szabályzat kiadásáról 1. sz. melléklet (Tűzoltás-taktikai Szabályzat) II. fejezet 1.1.2 – 1.1.4.

d) önkormányzati tűzoltóságtól a vezetést átveszi a hivatásos katasztrófavédelmi szerv.

(2) Az átadás-átvétel sorrendje az egyes szerveken belül a 8. § b)-d) pontjaiban felsorolt beosztások sorrendje szerint történik.

(3) A tűzoltás vezetésére jogosult, a 8. § a)-d) bekezdéseiben felsorolt beosztások sorrendje szerinti személy, a helyzetértékelést követően a tűzoltás vezetésének átvétele nélkül is felelős mindazért, ami az esemény felszámolásával kapcsolatban a helyszínen történik, kivéve a főfoglalkozású létesítményi tűzoltóság működési területén.

(4) A tűzoltás vezetője a tűzoltás vezetését, helyzetértékelése alapján az arra jogosultnak visszaadhatja.

14. § (1) A hivatásos tűzoltóság a működési területén felelős a tűzoltás vezetéséért.

(2) Amennyiben a működési terület szerinti tűzoltóság egysége nincs a helyszínen, akkor a helyszínre elsőnek érkező tűzoltás vezetésére jogosult felelős a tűzoltás vezetéséért.

(3) Ha ezután alacsonyabb szintű - a 13. § rendelkezései szerint értendő - szervezettől érkezik tűzoltás vezetésére jogosult személy, akkor részére a vezetést át lehet adni.

(4) Ha a tűzoltás vezetéséért felelős tűzoltóság tűzoltás vezetésre jogosult tagja azonos vagy magasabb szintű szervezettől érkezik, akkor számára a tűzoltás vezetését át kell adni, és annak át kell vennie.

15. § (1) A tűzoltás vezetését a helyszínen lévő, 13. § szerinti tűzoltás vezetésére jogosult magasabb beosztású személy köteles átvenni, ha a tűzoltásvezető a feladatát nem tudja ellátni.

(2) Ha a tűzoltásvezetőnél magasabb beosztású tűzoltás vezetésére jogosult személy nincs a helyszínen, és a tűzoltásvezető a feladatát nem tudja ellátni, akkor a tűzoltás vezetésére jogosult alacsonyabb beosztású személynek át kell vennie a tűzoltás vezetését.

A tűzoltás vezetése és szervezete

A tűzoltási szervezet végrehajtókból és vezetőkből áll. A tűzoltás szervezetét a elsősorban a tűzoltóság tagjaiból, tűz oltásával kapcsolatos feladatok végrehajtása céljából hozzák létre, de más szervezetek és személyek is bevonhatóak az eset jellegének megfelelően. A tűzoltás szervezetét a **tűzoltásvezető** (továbbiakban: **TV**) irányítja. Külső szervezetek bevonásra került tagjainak a helyszínen levő vezetőiken keresztül adhat utasítást.

A tűzoltásvezető által szervezhető beosztások: tűzoltásvezető-helyettes, háttérparancsnok, háttérparancsnok-helyettes, törzstiszt, szakaszparancsnok, rajparancsnok, mentési csoport parancsnok, összekötő, eligazító, biztonsági tiszt.²³

A TV a felsorolt beosztásra egy időben több személyt, vagy más itt meg nem határozott beosztást is szervezhet.

Feladataik, kötelességeik:

A tűzoltásvezető-helyettes (TVH) szervezi a feladatok végrehajtását a TV által meghatározott területen. Jogai és kötelességei megegyeznek a tűzoltásvezetőjével.

A háttérparancsnok (H) szervezi az oltás anyagi-technikai, műszaki ellátottságát (oltóanyag, felszerelések). A TV közvetlen alárendeltje, vezetési törzs létesítése esetén a TVH alárendeltje. A H az osztó vonala mögött működő állomány előjárója, akiket a tűzoltásvezető jelöl ki. Előjárója továbbá a vízforrásról működő és tartalékban levő gépjárművek, felszerelések kezelőinek, a tartalékba helyezett rajoknak.

Kötelessége a rendelkezésére álló rajokkal a TV által meghatározott feladatokat végrehajtja, feladatait megosztja a háttérparancsnok-helyetessel (HH), ha az szervezésre kerül. Javaslatot tesz további beosztások létrehozására. Kijelöli a hatáskörébe tartozó, a tűzoltás szervezetében közreműködőket (HH, eligazító). Biztosítja a folyamatos oltóanyag-ellátást, a gépjárműfecskendők teljesítőképességének figyelembe vételével. Kijelöli a tömlőöröket, számukra feladatot határoz meg. gondoskodik az üzemanyag ellátás folyamatosságáról, intézkedik a felszerelések hibáinak elhárítására. Ha törzstiszt (TT) nem kerül szervezésre, szervezi a háttér hírforgalmát.

A háttérparancsnok-helyettes (HH) a háttérparancsnok által meghatározott működési területen a H-val azonos feladatokat lát el, a háttérparancsnoknak közvetlen alárendeltje. A háttérparancsnok által kijelölt állomány előjárója működési területén. Kötelességei megegyeznek a H-éval működési területén.

A törzstiszt (TT) a TV közvetlen alárendeltje, segíti a TV szervező, irányító tevékenységét.

Előjárója a riasztott és a tűzoltásban résztvevő tűzoltóknak.

Kötelessége a TV intézkedéseinek rögzítése, továbbítása az összekötő (Ö) segítségével. Az irányító állomás és a kárhelyszín között megszervezi a hírforgalmat. Már a kikerkezés előtt tájékoztatja a riasztott szerek parancsnokait a várható feladatokról. Rögzíti a segítségnyújtásra érkező erők, eszközök kikerkezésének idejét, létszámát, a szerek típusát. A helyszínre érkező előjárónak jelenti a TV tartózkodási helyét, kapcsolatot tart a vezetési törzsszel, segíti annak

---

²³ 39/2011. (XI. 15.) BM rendelet a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének általános szabályairól 6. § (1)

munkáját. Tájékoztatja a médiát a szükséges mértékben. Fogadja a társszervek vezetőit, közli velük a TV által meghatározott feladataikat.

A **szakaszparancsnok (SZ)** meghatározott területen a tűzoltás szervezését, vezetését végző tűzoltó, közvetlen alárendeltje a TV-nek, vagy a TVH-nak, adott esetben H-nak, HH-nak, előljárója a hozzá rendelt személyi állománynak működési területén.

Kötelessége a kijelölt erőkkal végrehajtani, vagy végrehajtatni eszközökkel a számára meghatározott feladatokat.

A **mentési csoport parancsnok (M)** a TV vagy a TVH által az élet-, állat- és tárgymentési feladatok végrehajtására kijelölt tűzoltók vezetője, előljárója. A csoport tagjait elsősorban önként jelentkezők közül kell kiválasztani ha ez nem valósul meg a személyeket a TV, TVH egyetértésével jelöli ki.

Az M kötelessége a meghatározott sorrendben, módon és útvonalon a csoporttal végrehajtani az élet-, állat- és tárgymentést végrehajtani. Elrendeli a szükséges személyi védőfelszerelések használatát a csoport tagjai részére.

A **rajparancsnok (R)** a hozzá beosztottakat irányító tűzoltó. A TV, a H, vagy vezetési törzs irányítási mód esetén a valamely szakaszparancsnok alárendeltje.

Kijelölt területen kapcsolatot tart rajának tagjaival, a meghatározott feladatokat a taktikai elveknek megfelelően végrehajtja. Az elrendelt bontási munkálatokat személyesen irányítja. Ha szükséges, kezdeményezni beosztottai váltását.

Jelentést tesz a tűz alakulásáról, intézkedéseiről, a tűz keletkezési okával kapcsolatos információkról, megállapításairól, a feladatok végrehajtásáról. Bevonulás előtt ellenőrizni a létszámot és a felszerelések meglétét. Utasítás szerint megszervezi a helyszín biztosítását.

Az **összekötő (Ö)** a tűzoltásvezető vagy tűzoltásvezető-helyettes utasításait, jelentéseit, visszajelzéseit továbbítja. Alárendeltje annak a parancsnoknak, akihez rendelték.

Kötelessége az utasítások, jelentés, visszajelzés vétele és jelentése, tartalmának, időpontjának, valamint a vevő nevének, rendfokozatának, hívószámának, hívónevének feljegyzése.

Az **eligazító (E)** a parancsnok utasításai alapján tájékoztatási feladatokat lát el, annak a parancsnoknak az alárendeltségében, akihez rendelték.

Kötelessége az érkező szerek, felszerelések felállítási és működési helyének kijelölése utasítások vagy a TMMT alapján, eligazítja a külső szervek tagjait, a polgári személyeket.

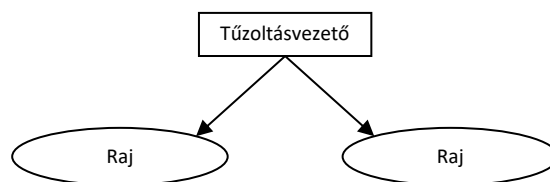
A **biztonsági tiszt (BT)** a tűzoltásvezető tevékenységét segíti, a TV közvetlen alárendeltje. Előljárója a riasztott és a tűzoltásban részt vevő tűzoltóknak, és más szervezetek helyszínen tartózkodó tagjainak.

Kötelessége a bevetési körülmények figyelemmel kísérése. Ellenőrizni az állomány bevetésben eltöltött idejét, létszámát, váltását. Kontrollálja levegő-mennyiségüket légzőkészülék használata esetén. Meggyőződik a kárhelyszínen az elektromos leválasztás, gáz kiszakaszolás, technológiai vezeték lezárás megtörténtét. Ellenőrzi a védőfelszerelések megfelelő használatát. Javaslatot tesz a TV-nek a biztonsági zónák meghatározására veszélyes anyag szabadba jutásakor. Jelzi a TV-nek, ha TV által megválasztott taktika indokolatlanul nagy veszélyt jelent a mentendő személyekre, valamint beavatkozó állományra.

A tűzoltás, műszaki mentés irányításának módjai

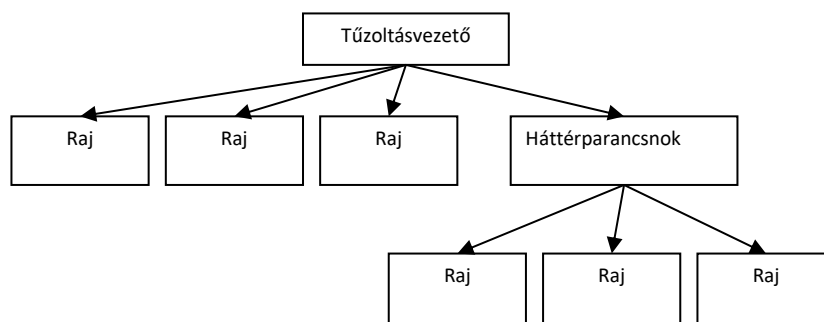
A tűzoltás, műszaki mentés irányításának módjait a Tűzoltás-taktikai Szabályzat és a Műszaki Mentési Szabályzat kiadásáról szóló 6/2016. (I. 24.) BM OKF utasítás 1.számú mellékletének 1.4.1. pontja határozza meg.

- **Alapirányítás:** a beavatkozó erőket, rajokat a TV egyedül, közvetlenül irányítja.

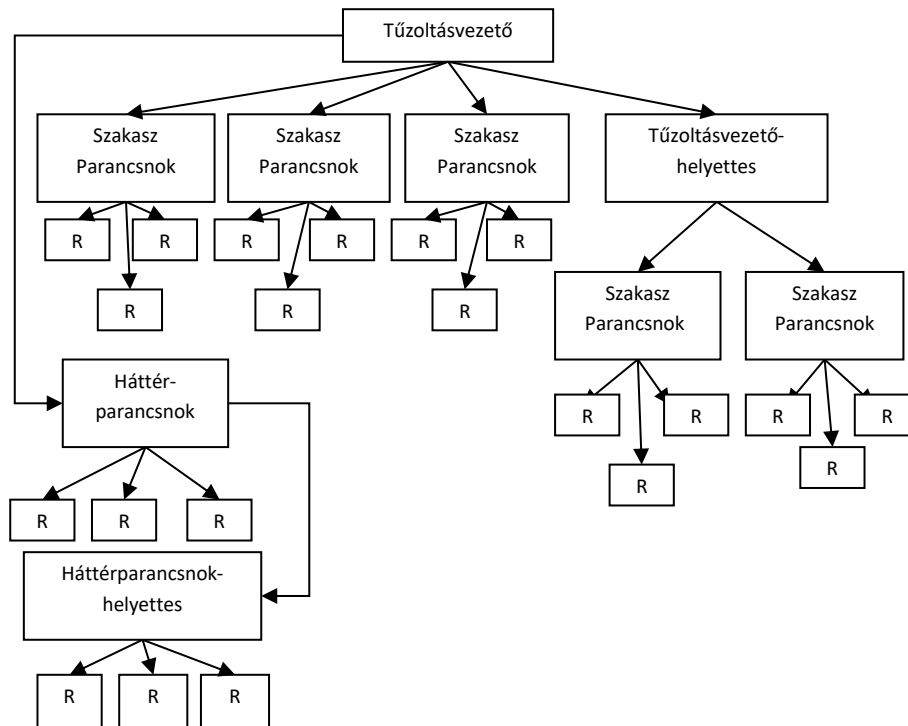
1.sz ábra: alapirányítás. Forrás: 6/2016. (I. 24.) BM OKF utasítás 1. sz melléklet

- **Csoportirányítás:** a tűzoltásban résztvevőket megosztva lehet irányítani a helyzet bonyolultsága, veszélyessége, a helyszín tagoltsága, vagy a nagyobb létszám miatt.

2. sz. ábra: csoportirányítás Forrás: 6/2016. (I. 24.) BM OKF utasítás 1. sz. melléklet

- **Vezetési Törzsrányítás:** a helyzet bonyolultsága, az esemény nagysága, a helyszín tagoltsága, a beavatkozók jelentős létszáma, vagy más körülmények miatt a feladatok széleskörű megosztását indokolják.

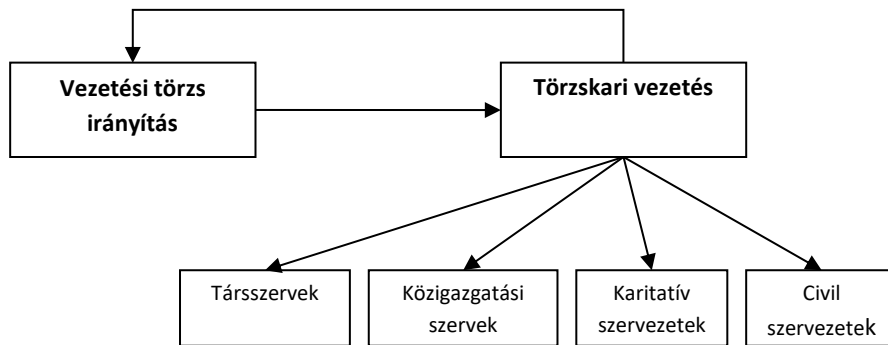
3. sz. ábra: Vezetési Törzsrányítás Forrás: 6/2016. (I. 24.) BM OKF utasítás 1. sz melléklet

Törzskari vezetés

„Azon káresemények esetén, amelyek elhárítása a katasztrófavédelem rendelkezésre álló hivatásos erőivel nem hajtható végre és az esemény Magyarország lakosságának személyi és anyagi biztonságát jelentős mértékben érinti, továbbá nagysága, időbeli lefolyása, bonyolultsága, a helyszín tagoltsága, a beavatkozó erők létszáma vagy egyéb körülmények a végrehajtandó feladatok szélesebb körű megosztását, speciális képességek igénybevételét, illetve jelentős számú civil szervezetek bevonását teszik szükségessé, valamint katasztrófaveszély nem áll fenn és veszélyhelyzet nem került kihirdetésre, a vezetési törzs munkájának támogatására törzskart kell létrehozni.”²⁴

A törzskarba be kell vonni a hivatásos katasztrófavédelmi szervek képviselői mellett a szükséges társszervek, közigazgatási szervek, karitatív és civil szervezetek döntési jogosultsággal rendelkező képviselőit, a káresemény jellegének megfelelően.

²⁴ 6/2016. (I. 24.) BM OKF utasítás 1. sz melléklet 1.4.2.

4. sz. ábra: Törzskari vezetés Forrás: 6/2016. (I. 24.) BM OKF utasítás 1. sz melléklet

A törzskar lényegében egy támogató testület, amely segít a döntések előkészítésében, javaslatokat tesz, részt vesz a kiadott feladatok visszaellenőrzésében. Tagjai csak saját szervezetükön belül adhatnak utasítást.

Szintjei kirendeltségi-, a vármegyei-, vagy fővárosi- és az országos törzskar. Ezek a szintek megfelelnek a bevont szervezetek vezetői hatáskörének. Vezetője felel a komplex elhárítási tevékenység irányításáért, az anyagi-, technikai szükségletek és a személyi feltételek felméréseért, az állomány ellátásáért, pihentetésért, váltásáért. A törzskar tevékenységéről műveleti naplót kell vezetni. Tárgyi- és működési feltételeinek biztosítása elsődlegesen területileg illetékes katasztrófavédelmi igazgatóság hatáskörébe tartozik. Vezetési pontját lehetőleg a kárhelyszínen vagy annak közelében kell kialakítani, a megfelelő infrastrukturális háttérrel.

A tűzoltósági szakterület által tartandó gyakorlatok rendszerére vonatkozó általános szabályok

A hivatásos tűzoltó-parancsnokságok (a továbbiakban: HTP) a Bm Országos Katasztrófavédelmi Főigazgató 60/2016. számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. melléklete alapján gyakorlatokat szerveznek és hajtanak végre.

1.1. A gyakorlatok fajtái:

- Felkészítő gyakorlatok: vezetési gyakorlat, szerelési gyakorlat, tűzoltótechnika kezelői gyakorlat, helyismereti foglalkozás, szituációs begyakorló gyakorlat, tűzoltási gyakorlat.
- Ellenőrző gyakorlatok: parancsnoki ellenőrző gyakorlat, vármegyei²⁵ ellenőrző gyakorlat.

²⁵ Módosította a 38/2023. számú BM OKF főigazgatói intézkedés. Hatályos: 2023. december 23.-tól

A tervezett gyakorlatok minimális mennyiségét, valamint a szervezésért felelősök körét a 85/2014. számú BM OKF főigazgatói intézkedés 7. sz. függeléke tartalmazza.

A felkészítő gyakorlatok célja:

- 1) az elméleti képzésen elsajátított ismeretek begyakoroltatása, kiegészítése vezetői és a végrehajtó szinten,
- 2) az állomány szerelési készségének szinten tartása, fejlesztése.
- 3) a kisgépek, speciális műszerek, a különböző járműtechnikák működtetésének, kezelésének gyakorlása,
- 4) és védőfelszerelések használatának gyakorlása,
- 5) Tűzoltási Műszaki Mentési Tervvel rendelkező létesítmények és dokumentációik megismerése,
- 6) magabiztos, szervezett beavatkozásra való felkészítés,
- 7) a rendkívüli körülmények, helyzetek (füst, káros égéstermékek, hősugárzás stb.) szimulálása,
- 8) az irányító parancsnoki állomány gyakorlatszerzése,
- 9) a társszervekkel való együttműködés gyakorlása a magasabb szintű irányítási módokban.
- 10) A gyakorlatok során az **állomány megfelelő ismeretet, jártasságot, valamint készséget szerezzen.**

A gyakorlatok lebonyolításáért, az állomány részvételéért, a munka- és környezetvédelmi előírások betartásáért felkészítő gyakorlat esetén a gyakorlat vezetője, ellenőrző gyakorlat esetén az ellenőrző előljáró a felelős.

Ha a felkészítő gyakorlatok során a végrehajtók nem a kapott utasításnak megfelelően avatkoznak be, vagy szakmai hibát követnek el, akkor a gyakorlatvezető dönthet a gyakorlat megszakításáról és a hiba javítása utáni folytatásról, vagy tovább engedheti azt, majd a gyakorlat értékelésénél felhívja a végrehajtók figyelmét a hibára, továbbá dönthet a gyakorlat azonnali megismétléséről is.

A felkészítő gyakorlatok végrehajtását a befejezésük után a gyakorlat vezetője a helyszínen, a beosztásoknak megfelelően szóban, továbbá a gyakorlattervvel rendelkező felkészítő gyakorlatokat összefoglalóan, a gyakorlattervben írásban is értékeli.²⁶

„A felkészítő gyakorlatokat nem kell minősíteni.”²⁷

---

²⁶ 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 9.

²⁷ 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 11.

„Amennyiben a felkészítő gyakorlatot előljáró, vagy felettes szerv ellenőrzi, az ellenőrző személy a gyakorlatvezető értékelését kiegészítheti saját tapasztalataival, valamint felhívhatja a figyelmet további szempontok jelentőségére.”²⁸

Egyéb gyakorlatok

Célja: az állomány taktikai bevetettségének szinten tartása, fejlesztése, felkészítése, komplex, vagy egyes speciális munkafolyamatok készség szintű elsajátítására.

Az egyéb gyakorlatok fajtái:

- a) a szakterületi vezetők, vagy a KMSZ által, az 5. pont d) – f) alpontokban szereplő gyakorlatok (helyismereti foglalkozás, szituációs begyakorló gyakorlat, tűzoltási gyakorlat) szervezése;
- b) az 5. pont a) – f) alpontokban szereplő gyakorlatokon túl szervezett egyéb felkészítő gyakorlat. Ide tartozik a roncsvágási-, favágási-, vízbőlmentési-, jégrőlmentési-, villamosemelési-, rocsóvezetési-, és más gyakorlat.

Az ellenőrző gyakorlatok célja:

- a felkészítő gyakorlatok során elsajátított ismeretek megfelelő szintű alkalmazásáról való meggyőződés;
- visszajelzés a gyakorlatot végrehajtó állomány számára a felkészültségük szintjéről.²⁹

Az ellenőrző gyakorlatokat a befejezésük után a helyszínen szóban, **majd írásban is** értékelni kell. A gyakorlat írásos értékelését, megállapításait a 53/2018. sz. főigazgatói intézkedés 2. melléklet 1. sz. függeléke szerinti minősítő íven, valamint a gyakorlatterven is dokumentálni kell.

Az értékelésnek ki kell terjednie gyakorlat helyszínének előkészítésére, a riasztási fokozat(ok) megválasztására, a vonulásra, a felderítésre, a tűzoltásra, műszaki mentésre, szükség szerint annak részfeladataira, az irányítás szervezésére, az oltóanyag biztosítására, a külső és a belső hírforgalomra, a beosztottak magatartására, aktivitására, szerelési tevékenységére, a beavatkozáshoz kapcsolódó egyéb feladatok végrehajtására, a baleseti és munkavédelmi előírások betartására, a gyakorlatterv tartalmi és formai követelményeire, a kapcsolódó tervek szakszerűségére és hatékonyságára.³⁰

A fenti szempontokat mind a szóbeli, mind az írásbeli értékelésnél figyelembe kell venni, törekedve a Szabályzatokban leírtak érvényesülésére, az életmentési-, tűzoltás-taktikai alapelvek és a speciális alkalmazott tűzoltási szabályok érvényesülésére. Balesetvédelmi

²⁸ 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 10.

²⁹ 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 12.

³⁰ 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 14.

szempontokból az általános szabályokon túl a veszélyes anyagokkal kapcsolatos beavatkozási feltételek, illetve a zárt környezetbe való behatolás és az ott történő munkavégzés szabályainak betartása fontos szempont.

A gyakorlat minősítése lehet „megfelelt” és „nem megfelelt”.

A nem megfeleltre értékelt gyakorlatot egy hónapon belül meg kell ismételni, lehetőleg azonos helyszínen és hasonló feltételezés mellett.

„Az ellenőrző gyakorlatot nem megfeleltre kell minősíteni, amennyiben az ellenőrző ív szerint:

- a) a gyakorlat értékelése összességében nem éri el a 60%-ot;
- b) bármely ellenőrzési szempontja „1” minősítést kap;
- c) háromnál több ellenőrzési szempontja „2” minősítést kap”³¹

„A gyakorlatvezető vagy a gyakorlat ellenőrzője bármely fajta gyakorlatot (felkészítő és ellenőrző is) köteles leállítani, ha:

- a) a végrehajtók a gyakorlat alkalmával olyan hibát követnek el, amely közvetve, vagy közvetlenül balesetveszélyes helyzetet idéz elő;
- b) a gyakorlat végrehajtása közben baleset történt;
- c) a résztvevő erők közül bármelyiket káreseményhez (tűzoltás, műszaki mentés) riasztják.”³²

A c) alpont alapján leállított gyakorlatot az elriasztott szerek számának függvényében folytatni lehet, melyről felkészítő gyakorlat esetén a gyakorlatvezető, ellenőrző gyakorlat esetén az ellenőrző előljáró dönt.

A leállított és a be nem fejezett gyakorlatot egy hónapon belül meg kell ismételni. a megismételt gyakorlatot:

- a) „amennyiben a HTP szervezte, a katasztrófavédelmi igazgatóság (a továbbiakban: igazgatóság) által kijelölt személynek;
- b) amennyiben az igazgatóság szervezte, a BM OKF Országos Tűzoltósági Főfelügyelőségről (a továbbiakban: OTF) kijelölt személynek kell ellenőriznie.”³³

Ha a gyakorlaton tűzgyújtás is történik, a gyakorlattervet az illetékes környezetvédelmi hatósággal egyeztetni, illetve engedélyeztetni kell. A gyakorlatok a létesítmények termelését, munkáját csak a szükséges mértékig és ideig akadályozhatják. A rádióforgalmazás a tűzoltás és műszaki mentés rádióforgalmát nem zavarhatja, nem befolyásolhatja. A gyakorlat befejezése után, illetve a tűzoltási gyakorlat megkezdése előtt, a vízforrások üzemképességéről és az egyéb oltóanyagok elérhetőségéről meg kell győződni.

---

³¹ 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 17.

³² 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 19.

³³ 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 21.

Az irányításban feladatot teljesítő vezetők munkáját a gyakorlatot értékelő, a beosztotti állománytól elkülönülten, személyenként értékeli. Az elmaradt helyismereti foglalkozásokat, szituációs begyakorló- és ellenőrző gyakorlatokat az adott évben – ha ez nem lehetséges, a tárgyévét követő negyedévben – pótolni kell. A gyakorlattal kapcsolatos dokumentumokat a gyakorlatot szervező szerv összesíti, majd az Iratkezelési Szabályzatban rögzítettek szerint tárolja.

A szituációs begyakorló, a tűzoltási és az ellenőrző gyakorlatokhoz a 2. melléklet 2. függeléke szerinti előlappal-, az 5. pont h); i) alpontokban szereplő gyakorlatokhoz a 2. melléklet 3. függeléke szerinti előlappal gyakorlattervet kell készíteni. A gyakorlatterv mellékletét képezi a taktikai rajz, amelyet az egységes gyakorlattervező programmal, az abban található rajzjelekkel kell elkészíteni. A taktikai rajz tartalmi követelményeit a 2. melléklet 4. függeléke tartalmazza.

A szituációs begyakorló gyakorlat részletes tervét a HTP parancsnoka, a helyi szintű ellenőrző gyakorlat részletes tervét a kirendeltség tűzoltósági felügyelője, míg a területi szintű ellenőrző gyakorlat részletes tervét az igazgató hagyja jóvá.

A Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek objektumaiban a gyakorlatokat a vonatkozó utasítás, vagy ennek hiányában az illetékes szervek eseti megállapodása alapján kell szervezni.³⁴

A HTP a d) – g) alpontokban szereplő gyakorlatokról éves összesített gyakorlattervet készít, azt minden év december 1-ig köteles felterjeszteni a kirendeltség útján a vármegyei katasztrófavédelmi igazgatóságra jóváhagyás céljából. Jóváhagyást követően december 15-ig feltölti a KAP-online rendszerbe. A vármegyei katasztrófavédelmi igazgatóságok összesítik a HTP-k éves gyakorlatterveit és december 15-ig felterjesztik a BM OKF Tűzoltósági Főosztályra.

Az éves gyakorlatterv tartalmazza a gyakorlat helyszínét (létesítmény neve, címe), a gyakorlat típusát és pontos időpontját.

Ha gyakorlatokat érintő változás történik legalább a változást megelőzően három nappal írásban jelentést tesznek az MKI felé. Ha a változásról tervezett időponttól számított kevesebb, mint három napon belül értesülnek, azt azonnal szóban, majd írásban jelentik. Ezzel párhuzamosan a módosítják az adatokat a KAP-online rendszerben is. A változásokat a vármegyei katasztrófavédelmi igazgatóság haladéktalanul jelenti az országos tűzoltósági főfelügyelő felé.

---

³⁴ 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 35.

A 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete taglalja a tűzoltó gyakorlatok **konkrét** végrehajtását, céljait, valamint előkészítésének, szervezésének és ellenőrzésének szabályait is.

IV. Iparbiztonsági alapismeretek

Iparbiztonsági alapok

A technika és a tudomány fejlődésével a háborúkon és természeti katasztrófákon túl, a XX. században megszorodtak az ipari jellegű katasztrófák is.

Az ipari katasztrófák olyan, az iparban bekövetkező balesetek, melynél az okozott kár kiemelkedően jelentős mértékű, illetve tömeges emberi sérülés vagy haláleset következik be. A szakterület az alábbi hét csoportba sorolja az ipari katasztrófákat jellegük szerint:

- 1) Vegyipari
- 2) Védelmi ipari
- 3) Bányaiipari
- 4) Feldolgozó ipari
- 5) Élelmiszeripari
- 6) Energia ipari
- 7) Építő ipari

1974-ben robbanás történt a nagy-britanniai Flixborough város vegyi üzemében, amely egyebek között nylon előállításához szükséges mérgező anyagot, ciklohexánt termelt. A gyár egyik föld alatti, ideiglenes elvezető csöve elrepedt, aminek következtében 50 tonna ciklohexán került a levegőbe és ez a szomszédos, hidrogént termelő üzem melléktermékeivel reakcióba lépve felrobbant. A balesetben 28 ember meghalt, 36 pedig súlyosan megsérült, a környéken 1800 épület, a házak 90 százaléka megrongálódott. Huszonnégy hektárnyi terület vált teljesen használhatatlanná. Tervezési-mérnöki hiba okozta a katasztrófát.

1976. július 10. Seveso Olaszország. Robbanás történt a *Hoffmann La Roche Givaudan* vegyi gyártelepén, emberi mulasztás miatt jelentős mennyiségű, 2 kg dioxin (TCDD) került a levegőbe. Kikerülése 10 mi² terület teljes rekultivációját, 600 embert kitelepítését, 2.000 ember dioxin mérgezését (37.000 érintett) és 80.000 állat elpusztulását, illetve kényszervágását okozta.

1984. december 3-án, Bhopalban (India) 3000 azonnali és további 15-20 ezer ember későbbi halálát okozta a világ eddigi legsúlyosabb vegyi balesete a UNION CARBIDE gyárában. Az üzemzavar következtében 40 tonnányi metil-izocianát (MIC) gáz szabadult ki a rovarirtó szereket előállító üzemből és a levegőben terjedve a teljes város lakosságát megmérgezte. Karbantartási hiba és munkavédelmi előírások súlyos megsértése okozta a tragédiát.

1989. március 24-én Alaszka partjainál 1900 km-es partszakaszon, *40 ezer tonna nyersolaj* került a tengerbe az Exxon Valdez tankhajó bekövetkezett ütközése miatt, emberi mulasztás következtében.

2000. május 13-án a hollandiai Enschede városának tűzijáték-gyárában kitört tűzben és robbanásban 22 ember vesztette életét, illetve 947 sérült meg. Kb. 1500 otthon sérült vagy pusztult el. Az anyagi kár mértéke 300 millió dollár.

2001. szeptember 21-én a franciaországi Toulouseban a Total Fina Elf olajkonzern tulajdonában lévő AZF ipartelepen található műtrágya-alapanyagot előállító üzem teljesen megsemmisült és a gyártelep helyén 50 méter átmérőjű, 6-10 méter mélységű kráter keletkezett. A kivételes erejű detonációban, ami során 300 tonna ammónium-nitrát semmisült meg 29 ember vesztette életét, 2442 fő sebesült meg.

2010. októberében a magyarországi Kolontár település melletti vörösiszap tározóból több mint 1 millió m³ *vörösiszap és lúgos víz elegye* ömlött ki a térségben található 3 falura és mintegy 1000 hektáros mezőgazdasági területre. A katasztrófa 10 ember életét követelte, több mint 120 lakos szorult tartós egészségügyi ellátásra.

A tragikus példák felsorolása igencsak esetleges, azt azonban láthatjuk, hogy az ember és az őt körülvevő környezet folyamatos veszélynek van kitéve.

2012. január 1-jétől az új katasztrófavédelmi szabályozás értelmében az alábbi új iparbiztonsági feladat- és hatáskörök jelentek meg:

- 1) A Kat. IV. fejezetében meglévő katasztrófavédelmi hatósági jogosítványok (engedélyezés, felügyelet, ellenőrzés) a küszöbérték alatti üzemekre való kiterjesztése;
- 2) A hatósági tevékenység egyszerűsítése és hatékonyabbá tétele (a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal (MKEH) által ellátott veszélyes ipari üzemekkel és veszélyes katonai objektumokkal kapcsolatos szakhatósági tevékenységek átvétele);
- 3) A katasztrófavédelem veszélyes áru közúti szállítási hatósági ellenőrzési és bírságolási jogosítványainak vasúti, légi, és vízi szállítási ágazatokra történő kiterjesztése;
- 4) A kritikus infrastruktúra védelem katasztrófavédelmi feladatainak ellátása;
- 5) Új jogintézmények bevezetése (katasztrófavédelmi bírság, igazgatási szolgáltatási díj)
- 6) Vízügyi hatósági feladatok ellátása 2014. szeptember 1-jétől.
- 7) 2020. január 1-jétől átvételre kerültek a Műszaki Biztonsági hatósági jogkörrel járó kormányhivatali feladatok, amelyet a 600/2022. (XII.28) Korm. rendeletben már önálló jogszabályban adták ki.

- 8) 2024. október 8-ától több hatósági jogkör (tűzvédelmi-, veszélyes üzemekkel kapcsolatos és a vízügyi hatósági feladatok) átkerült a katasztrófavédelemtől a kormányhivatalokhoz, mint új iparbiztonsági és tűzvédelmi hatósághoz.

Veszélyes üzemek felügyelete

Az 1976-os Seveso-katasztrófa nyomán az EU kidolgozta és elfogadta a Seveso I., majd Seveso II. és Seveso III. irányelvet. Ezeknek alapvető célja a veszélyes anyagokkal összefüggő súlyos balesetek megelőzése, azok következményeinek csökkentése és a magas fokú védelem biztosítása. Magyarországon ezen szabályozás 2002. óta van érvényben.

A katasztrófavédelmi törvény 2012. április 15-én hatályba lépett módosításai értelmében az eljáró hatóság első fokon a hivatásos katasztrófavédelmi szervnek a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem és küszöbérték alatti üzem telephelye szerint illetékes területi szerve, másodfokon a központi szerve jogosult.

A SEVESO III. Irányelv rendelkezéseinek törvényi és rendeleti szinten történő átültetése a hazai szabályozásba 2015. június 1-jével megtörtént. A hivatásos katasztrófavédelmi szervek a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéssel és a veszélyes üzemek hatósági felügyeletével kapcsolatos hazai jogi szabályozás hatálya alá tartozó **359** küszöbérték alatti, **146** alsó küszöbértékű és **113** felső küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem tevékenységének felügyeletét látta el.

Az *iparbiztonsági hatóság (2024. október 8-tól az illetékes kormányhivatal)* tevékenységének célja és lényege, hogy megítélje, az üzemeltető által adott információk a valóságnak megfelelnek-e, minden tőle elvárhatót megtett a súlyos balesetek elkerülése és káros hatásaik csökkentése érdekében, és főként, hogy az üzem biztonsági színvonala az elvárásoknak megfelel-e.

A Kat. az üzemeltető kötelezettségévé teszi annak *bizonyítását*, hogy tevékenysége nem jelent elfogadhatatlan kockázatot a lakosságra, az anyagi javakra és a környezetre, továbbá minden elvárhatót megtett a súlyos balesetek megelőzése és hatásai csökkentése érdekében.

A *veszélyes tevékenységek azonosítása* a törvény végrehajtása szempontjából alapvető normának tekinthető. Ezt a vonatkozó **veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 219/2011. (X. 20.) Korm. Rendelet** 1. mellékletben részletezett anyaglisták és értelmező rendelkezéseik alapján szabályozza. A veszélyes anyagok és készítmények nyilvántartásáról, veszélyességi osztályba sorolásáról, csomagolásáról a kémiai biztonsági törvény rendelkezik.

A küszöbérték alatti üzemek üzemeltetőinek bejelentkezési kötelezettsége van. A hatóság a vonatkozó kormányrendeletben foglalt kritériumok alapján az üzemeltetőt **Súlyos Káresemény Elhárítási Terv (SKET)** készítésére kötelezheti. **Az üzemeltetőnek legalább 3 évenként komplex SKET-gyakorlatot kell tartani, vagy az iparbiztonsági hatóság által meghatározott időközönként.**

Az alsó küszöbértéket elérő, de a felsőt el nem érő veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem üzemeltetőjének a jogszabály szerint **biztonsági elemzést** kell készítenie. A biztonsági elemzésben az üzemeltető bizonyítja azt, hogy megfelelő célokat, irányítási rendszert és védekezési feladatokat határozott meg a lakosság és a környezet magas fokú védelmének biztosítása érdekében. **A biztonsági elemzést soron következő felülvizsgálatát maximum 5 évenként végre kell hajtani.**

A felső küszöbértéket elérő vagy ezt meghaladó veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem üzemeltetője biztonsági jelentést készít. A **biztonsági jelentés** alapvető okmány, amely a felső küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem üzemeltetője minden – a súlyos balesetek megelőzésével, és az ellenük való védekezéssel kapcsolatos – tevékenységének alapját képezi. Ebben meghatározza a súlyos balesetek megelőzését és elhárítását szolgáló fő céljait, és a biztonsági irányítási rendszerét, valamint nagyon részletesen felméri tevékenységének lehetséges kockázatait, a reálisan elképzelhető súlyos balesetek káros hatásait, és a feltárt veszélyeztető hatásoknak megfelelő belső védelmi rendszert hoz létre. **A biztonsági jelentés soron következő felülvizsgálatát maximum 5 évenként végre kell hajtani.**

A veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem üzemeltetője az üzemen belül jelentkező – a súlyos balesetek hatásainak csökkentését szolgáló – feladatok végrehajtására **belső védelmi tervet** készít. A vonatkozó kormányrendelet melléklete meghatározza ennek tartalmi és formai követelményeit. **A belső védelmi terv intézkedéseiből évenként részleges, 3 évenként komplex gyakorlat kell tartani.**

Az üzemeltető által szolgáltatott adatok alapján és a helyi feltételekből kiindulva, a hatóság előírhatja a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem káros hatásai által érintett település(ek)) **a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve a polgármesterrel együttműködésben elkészíti a külső védelmi tervet, amelyet hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerv vezetője hagy jóvá.** A tervre vonatkozó követelményeket a Rendelet melléklete tartalmazza. A külső védelmi tervben meghatározott feladatok végrehajtásáért az állam a felelős, a végrehajtás feltételeit is az állam biztosítja. Nem határozható meg ugyanis a védelmi szervezetek, eszközrendszerek többségénél, hogy azok kizárólag mely veszélyforrások elleni védelmet szolgálják. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a fejlesztési és fenntartási

költségeket részben vagy egészben ne fedezhetné a veszélyes létesítmény, mert ehhez a közvélemény formálása céljából érdeke fűződik. **A külső védelmi terv intézkedéseiből évenként részleges, 3 évenként komplex gyakorlat kell tartani.**

A szabályozás fontos elemét képezi a **településrendezési tervezés**. Ennek lényege, hogy a felső és alsó küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem környezetében végrehajtott fejlesztések során figyelembe kell venni a biztonsági jelentésben és elemzésben meghatározott veszélyeztetést. A rendelet normákat határoz meg a területrendezéssel kapcsolatos állásfoglalások kialakítására is. Kockázati szintektől teszi függővé a veszélyességi övezetben történő beruházások engedélyezését, megtiltását, illetőleg részletes hatásvizsgálat elvégzésére kötelezi a beruházót, amely alapján meghatározhatók a beruházás feltételei.

A szabályozás hangsúlyos eleme a **veszélyes tevékenység nyilvánossága**. A vonatkozó kormányrendelet meghatározza a nyilvánosság biztosításának követelményeit, módszereit és eszközeit. Ugyanakkor biztosítja az üzemeltetőnek azt a jogát, hogy a nyilvánosság tájékoztatása kapcsán az üzemi vagy üzleti titkai védelméhez való joga ne sérüljön.

Veszélyes áru szállításának ellenőrzése

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni hatékonyabb védekezés kialakítása és erősítése érdekében a veszélyes árukkal, veszélyes anyagokkal végzett tevékenységeket fokozott figyelemmel szükséges kísérni, mely legeredményesebben a rendszeres hatósági ellenőrzésekkel valósítható meg. Jogos társadalmi igényként, elvárásként jelentkezik, hogy a veszélyesáru-szállítások megnövekedett száma ellenére a közlekedés biztonsága ne romoljon, illetve a környezet terhelése ne fokozódjon.

Magyarországon évente több millió tonna veszélyes árut szállítanak elsősorban közúton, vasúton és vízen, illetve megjelennek ezek az áruk a légi szállításban is. A szállításokban részt vevő egyes szereplők a hatékony és nagyszámú ellenőrzések végrehajtásával, illetve a szigorú és következetes szankcionálással kényszeríthetők a vonatkozó jogszabályok betartására, ezzel elősegítve a társadalmi elvárásoknak és a jogszabályi előírások által támasztott követelményeknek történő megfelelést.

Közúti szállítás (ADR):

- **284/2023. (VI.30) Korm. rendelet** a Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Megállapodás „A” és „B” Melléklete kihirdetéséről, valamint a belföldi alkalmazásának egyes kérdéseiről;
- **39/2021. (VII. 30.) ITM rendelet** a Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Megállapodás (ADR) „A” és „B” Mellékletének belföldi alkalmazásáról;

- **1/2002. (I. 11.) Korm. rendelet** a veszélyes áruk közúti szállításának ellenőrzésére vonatkozó egységes eljárásról;
- **156/2009. (VII. 29.) Korm. rendelet** a közúti áru fuvarozáshoz, személyszállításhoz és a közúti közlekedéshez kapcsolódó egyes rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegéről, valamint a bírsággal összefüggő hatósági feladatokról.

Vasúti szállítás (RID):

- **283/2023. (VI.30) Korm. rendelet** a Nemzetközi Vasúti Fuvarozási Egyezmény (COTIF) módosításáról Vilniusban elfogadott, 1999. június 3-án kelt Jegyzőkönyv C Függeléke Mellékletének kihirdetéséről, valamint a belföldi alkalmazásának egyes kérdéseiről;
- **2018. évi XXXIV. törvény** a Nemzetközi Vasúti Áru fuvarozásról szóló Megállapodás (SzMGSz) és Mellékletei 2017. évi módosításaival egységes szerkezetben történő kihirdetéséről;
- **62/2013. (X. 17.) NFM rendelet** a Veszélyes Áruk Nemzetközi Vasúti Fuvarozásáról szóló Szabályzat (RID) belföldi alkalmazásáról;
- a veszélyes áruk vasúti és belvízi szállításának ellenőrzésére és a bírság kivetésére vonatkozó egységes eljárás szabályairól, továbbá az egyes szabálytalanságokért kiszabható bírságok összegéről, valamint a bírsággal összefüggő hatósági feladatok általános szabályairól **szóló 312/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet.**

Belvízi szállítás (ADN):

- **282/2023. (VI.30) Korm. rendelet** a Veszélyes Áruk Nemzetközi Belvízi Szállításáról szóló Európai Megállapodáshoz (ADN) csatolt Szabályzat kihirdetéséről, valamint a belföldi alkalmazásának egyes kérdéseiről;
- **26/2017. (VII. 5.) NFM rendelet** A Veszélyes Áruk Nemzetközi Belvízi Szállításáról szóló Európai megállapodáshoz (ADN) csatolt Szabályzat belföldi alkalmazásáról;
- a veszélyes áruk vasúti és belvízi szállításának ellenőrzésére és a bírság kivetésére vonatkozó egységes eljárás szabályairól, továbbá az egyes szabálytalanságokért kiszabható bírságok összegéről, valamint a bírsággal összefüggő hatósági feladatok általános szabályairól **szóló 312/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet.**

Tengeri szállítás (IMDG):

- IMDG Code (ide kapcsolódik a környezetvédelem kapcsán a MARPOL egyezmény).

Légi szállítás (ICAO, IATA):

- ICAO 18. Annex Technical Instructions (Doc 9284 An-905);
- IATA DGR;

- a veszélyes áru légi szállításával kapcsolatos katasztrófavédelmi hatósági ellenőrzésről és a bírság kivetésének szabályairól szóló **313/2014. (XII. 12.) Korm. rendelet**.

A veszélyes áru szállítás ellenőrzését Magyarország területén a hivatásos katasztrófavédelmi szervek helyi szervei, a területi szerv teljes illetékességi területén hajtják végre. Közúti szállításnál a közúti forgalomban, vasúti fuvarozás esetén a vasúti pályán, üzemváltó-, határállomáson, vasúti üzemi létesítményen, vízi szállításnál pedig nemzeti és nemzetközi vízi utakon, kikötőkben, veszteglő helyen, illetve az egyes szállítási ágakhoz kötődő telephelyen számíthatnak ellenőrzésre az érintettek. A jogszabályban meghatározott veszélyes áruk légi szállításra történő előkészítésének, valamint a légi úton beérkezett veszélyes áruk nem közvetlenül légi úton történő továbbításának ellenőrzését a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi és területi szervei önállóan is jogosultak végrehajtani.

Kiemelten kezelendő a veszélyes áru szállítás során bekövetkezett balesetek vizsgálatának szakszerű végrehajtása, valamint a balesetek kivizsgálásával szerzett tapasztalatok értékelése. Alapvető feladatként jelentkezik, hogy a veszélyes áru szállítás során bekövetkezett balesetek, események okai, következményei és a megelőzés lehetséges módjai meghatározásra kerüljenek. Ennek egyik fő alapja, hogy ezeket az eseményeket a katasztrófavédelmi szervek megfelelő módon, kellő alaposítással kivizsgálják, dokumentálják, hogy az érintett vállalkozások figyelmét felhívják az esetleges hiányosságokra, valamint ha szükséges jogszabály módosítást kezdeményezzenek a további balesetek megelőzése érdekében.

A veszélyes áru szállítás során bekövetkezett balesetek kivizsgálását elsősorban a katasztrófavédelmi mobil laborok (KML) végzik, mivel a lakosság védelme érdekében az ilyen típusú balesetekhez, illetve eseményekhez a KML vonulásra kötelezett. A közúti balesetek kapcsán elmondható, hogy a legtöbb esetben alapvetően közlekedési szabályszegés, figyelmetlenség volt a balesetek bekövetkezésének alapvető oka, de esetenként árukezelési szabálytalanságok (pl. a rakomány rögzítésének szabálytalanságából eredően a rakomány elhagyása, stb.) is tetten érhetők voltak a vizsgálatok eredményei alapján. A vasúti események kapcsán megállapítható, hogy az események kialakulásának oka elsősorban a vasúti kocsik töltő-lefejtő szerelvényeinek tömítetlensége, valamint a tartálykocsik elégtelen műszaki állapota, megfelelő karbantartásának hiánya.

Kritikus infrastruktúra védelem

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) kormányrendelet szerint:

Kritikus infrastruktúra: Magyarországon található azon eszközök, rendszerek vagy ezek részei, amelyek elengedhetetlenek a létfontosságú társadalmi feladatok ellátásához, az egészségügyhöz, a biztonsághoz, az emberek gazdasági és szociális jólétéhez, valamint amelyek megzavarása vagy megsemmisítése, e feladatok folyamatos ellátásának hiánya miatt jelentős következményekkel járna.

A jogszabályi fogalmat öt alapvető tulajdonság teszi teljessé:

- 1) az **interdependencia**, vagyis az egymástól való függőség;
- 2) tekintettel a munkafolyamatok **informatikai** eszközökkel történő végzésére kiemelten fontos a **hálózatok biztonsága**,
- 3) az **üzemeltetés** sajátos és egyedi jellege,
- 4) a **dominóelv** a láncreakciószerű sérüléseket, károsodásokat mutatja,
- 5) a **leggyengébb láncszem & rész-egész elv** az összekapcsolódó hálózatok stabilitására vonatkozik, amely minden esetben a leggyengébb elem erősségének a függvénye.

A magyarországi szabályozás helyzete

A kritikus infrastruktúrák védelméről szóló törvény és az ahhoz kapcsolódó rendelet elfogadása esetén a szabályozás megfelelő alapot biztosít ahhoz, hogy Magyarország komoly lépéseket tegyen a létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme érdekében.

Jogi szabályozás:

- a) 2024. október 18-ától az EU tagállamainak ki kellett hirdetni az EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2022/2257. IRÁNYELVÉT a jogharmónizációnak megfelelően a kritikus szervezetek rezilienciájáról és a 2008/114/ek tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről.
- b) 2024. évi CLXXXIV. törvény a kritikus szervezetek képességéről;
- c) 65/2013. (III. 8.) kormányrendelet a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény végrehajtásáról.

A hatályos törvény alapján 8 ágazatot, azon belül 25 alágazatot és 78 alapvető szolgáltatást különböztetünk meg. A jogszabályok kiegészültek a kijelöléshez szükséges ágazati kritériumokról szóló kormányrendeletekkel, amelyek átdolgozása folyamatban van.

Jelenleg az alábbi kormányrendeletek szabályozzák a területet:

- 1) 374/2020. (VII. 30.) Korm. rendelet az **energetikai** létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről,
- 2) 512/2013. (XII. 29.) Korm. rendelet **egyes rendvédelmi szervek** létfontosságú rendszerei és létesítményei azonosításáról, kijelöléséről és védelméről, valamint a Rendőrségszerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló

- 3) 540/2013. (XII.30.) Korm. rendelet a létfontosságú **agrárgazdasági** rendszerelemek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
- 4) 541/2013. (XII.30.) Korm. rendelet a létfontosságú **vízgazdálkodási** rendszerelemek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
- 5) 246/2015. (IX.8.) Korm. rendelet a létfontosságú **egészségügyi** rendszerelemek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
- 6) 330/2015. (XI.10) Korm. rendelet a **pénzügyi** létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
- 7) 359/2015. (XII.10) Korm. rendelet a **honvédelmi** létfontosságú rendszerelemek azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
- 8) 249/2017. (IX.5) Korm. rendelet az **infokommunikációs technológiák** ágazathoz kapcsolódó létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
- 9) 161/2019. (VII. 4.) Korm. rendelet a **közlekedési** létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről

Az ágazati kritériumok segítségével azonosítják az ágazatok a létfontosságú rendszereket és létesítményeket, illetve rendelkeznek a kijelölő hatóságról, valamint a kijelölés menetéről.

Ágazati kritérium: azok a szempontok, tulajdonságok, amely alapján egy rendszerelem létfontosságúvá jelölhető ki szoros összefüggésben azzal, hogy mely ágazatba tartozik (szempontok, az azokhoz tartozó küszöbértékek, műszaki vagy funkcionális tulajdonságok)

Horizontális kritérium: azok a szempontok, küszöbértékek (határértékek), műszaki paraméterek, funkcionális tulajdonságok, amelyek egy rendszerelem kiesésére vonatkoznak és amely teljesülése esetén az eszköz, létesítmény, rendszer vagy azok része létfontosságú rendszerelemmé jelölhető ki függetlenül az ágazati hovatartozástól (szempontok, az azokhoz tartozó küszöbértékek, műszaki vagy funkcionális tulajdonságok)

Veszteségek kritériuma:

- áldozatok, súlyos sérültek száma

Gazdasági hatás kritériuma:

- a gazdasági veszteség mértéke, vagy termékek és szolgáltatások romlásának mértéke

Társadalmi hatás kritériuma:

- lakosságot ért hatások

Politikai hatás kritériuma:

- közbizalom megszűnése

Környezeti hatás kritériuma:

- épített vagy természeti környezet sérülése

Védelem kritériuma:

- az infrastruktúrában bekövetkező sérülés, zavar, állapot, esemény vagy folyamat

A BM OKF a következő feladatokat látja el létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme érdekében:

- 1) szakhatóság (teljes KIV)
- 2) nyilvántartó hatóság
- 3) javaslattevő hatóság
- 4) ellenőrzések koordinálása
- 5) CIP POC (nemzetközi KIV kapcsolati pont) feladatkör

Nukleárisbaleset-elhárítási szakterület

Az országos nukleáris biztonsági és a sugárvédelmi helyzet értékeléséhez a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének is kell adatokat és információkat biztosítania. Ennek érdekében, valamint a sugárzási helyzet előrejelzéséhez és egy esetlegesen a környezetbe kikerülő radioaktív szennyeződés levegőben történő terjedésének számításához a nukleárisbaleset-elhárítási szakterület RODOS valós idejű, online, nukleárisbaleset-elhárítási terjedésszámító és döntéstámogató rendszert működtet és ellátja az Országos Sugárfigyelő, Jelző és Ellenőrző Rendszer (OSJER) központi feladatait is.

A nukleárisbaleset-elhárítási szakterület által működtetett Nukleáris Baleseti Információs és Értékelő Központ (NBIÉK) látja el a nemzetközi radiológiai monitoring adatcsere rendszer nemzeti központ feladatait, amely keretében az EU nemzetközi regionális monitoring adatcsere központján keresztül figyelemmel tudja kísérni Európa háttérsugárzásának változását.

Magyarország jelenleg a szomszédos országok közül Ausztriával, Horvátországgal, Szlovéniával és Szlovákiával folytat közvetlen kétoldalú folyamatos radiológiai monitoring adatcserét, amelyet az NBIÉK központon keresztül lát el.

Az NBIÉK központ magas színvonalú hazai és nemzetközi nukleárisbaleset-elhárítási tevékenysége lehetővé teszi egy esetleges rendkívüli esemény, illetve veszélyhelyzet esetén a radiológiai monitoring adatok elemzéséhez, értékeléséhez és a döntéstámogatási feladatok még hatékonyabb ellátásához szükséges feltételeket.

Magyarország területén történt nukleáris esemény esetén 3 óvintézkedési zóna kerül kialakításra a RODOS rendszer ajánlásai alapján:

- Megelőző Óvintézkedések Zónája (MÓZ)
- Sürgős Óvintézkedések Zónája (SÓZ)
- Élelmiszerfogyasztási korlátozások Óvintézkedési Zónája (ÉÓZ)

Az iparbiztonsági szakterületen speciális feladatot ellátó szerek (KML, KSE, KIBE, ADN járőrhajó)

Katasztrófavédelmi Mobil Labor (KML)

Veszélyes anyagok véletlen-, szándékos cselekmény, illetve baleset, vagy környezeti katasztrófa okán környezetbe kerülése esetén ez emberi élet, a környezet- és természet-, valamint az anyagi javak védelme kiemelten fontos, ezért szükség van egy mobilis, rövid idő alatt rendelkezésre álló és az esetleges veszélyt gyorsan, pontosan felmérni, azonosítani képes egységre, mely a szükséges óvintézkedéseket azonnal, helyben végre tudja hajtani, ezzel megszüntetve a veszélyt vagy megakadályozva annak fokozódását.

A KML-ek káreseti tevékenysége a veszélyes anyagok jelenlétével, kiszabadulásával, környezetbe kerülésével járó balesetek, természeti és civilizációs katasztrófák esetén a beavatkozási állomány, a lakosság és az anyagi javak védelmének érdekében az alábbi feladatokat ellátása, illetve közreműködés azok végrehajtásában:

- a) felderíti a veszélyeztetett terület nagyságát, kiterjedését;
- b) felméri a beavatkozási állomány, a lakosság, valamint az anyagi javak veszélyeztetettségét, figyelemmel kíséri a változásokat, gyűjti és továbbítja az arról szóló adatokat, információkat;
- c) a mentésvezető döntéseinek előkészítéséhez javaslatot tesz a beavatkozás biztonságának, hatékonyságának elősegítése érdekében;
- d) a kialakult helyzet és a mérési eredmények alapján javaslatot tesz lakosságvédelmi intézkedésekre, elősegíti a lakosság gyors helyszíni riasztását, illetve szükség esetén közreműködik a feladat végrehajtásában;
- e) tervezi, szervezi és közreműködik a mentési feladatok végrehajtásában;
- f) veszélyes anyagok kiszabadulásával, környezetbe kerülésével járó balesetek, katasztrófák esetén, valamint vegyi-, sugár- és biológiai anyagokkal szennyezett területen történő munkavégzés során együttműködik a tűzoltóságokkal és az egyéb beavatkozó szervezetekkel;
- g) szakmai segítséget nyújt a társ- és együttműködő szervezetek részére;

- h) közreműködik a kiemelt delegációk védelmének biztosításában;
- i) közreműködik a veszélyeztetettség felmérésében és adatot szolgáltat a polgármesterek és a védelmi bizottságok számára.

A (KML) tulajdonképpen egy olyan komplett egység (gépjármű + személyzet), mely a gépjármű felépítése, felszerelése és a személyzet szaktudása révén alkalmas a különböző módon (például ismeretlen ok, baleset vagy katasztrófa) környezetbe kerülő veszélyes vagy veszélyesnek vélt anyagok detektálására, azonosítására, a veszély felmérésére, információgyűjtésre és a megfelelő további intézkedések megtételére (pl. védőtávolságok kijelölése, különböző szervekkel való együttműködés stb.).

A gépjármű infokommunikációs rendszerével az események hiteles és pontos dokumentálását is támogatja. Azon időszakokban, mikor nincsen riasztás, a gépjármű ADR ellenőrzéseknél vagy (főként a meteorológiai) berendezései, műszerei segítségével monitorozásra használható (és célszerűen helyismereti és egyéb gyakorlatokon is részt vesz).

A KML gépjárműveit a korábbi (VFCS-s) Ford Transit és Mercedes Sprinter gépjárműveket az elmúlt évek során fokozatosan váltotta fel a két új típus, melyek közül országos szinten 19 db Land Rover Defender 130 2.2D Double Cab alvázú „KML-ADR” és 3 db Mercedes-Benz Vario 816 DA alvázra épített nagyfelépítményes „KML” gépjármű került rendszeresítésre (jelenleg csak a fővárosi és a borsodi katasztrófavédelmi igazgatóság és csökkentett málhával a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ rendelkezik nagyfelépítményes gépjárművel).

Forrás: internet

A KML és KML-ADR gépjárművekben rendszeresített eszközök, felszerelések a főbb csoportok szerint:

- a) egyéni védőeszközök (több szintű és több fajta védelemre),
- b) meteorológiai-, biológiai-, sugárzásmérő-, valamint vegyi felderítő eszközök és műszerek,
- c) mintavevő és kárhelymegjelölő eszközök,
- d) mentesítő készletek,

- e) elsősegély felszerelés,
- f) infokommunikáció és az ehhez tartozó kiegészítő eszközök (laptop, EDR rádió, tájoló stb.),
- g) elektromos és világító eszközök.

Katasztrófavédelmi Sugárfelderítő Egység (KSE)

A nukleárisbaleset-elhárítási szakterület a sugárvédelmi ellenőrzések támogatásához 2012. májusában rendszerbe állította a radiológiai és nukleáris anyagok felderítésére alkalmas Katasztrófavédelmi Sugárfelderítő Egység (KSE), amelyet több sikeres bevetés és gyakorlat során, illetve ellenőrzések végrehajtására is alkalmazott.

A jármű beépített és kézi műszereivel alkalmas a gamma és neutronsugárzó források detektálására, így az segítségül hívható többek között radiológiai létesítmények és veszélyes áru szállítások ellenőrzésére, illetve egyes izotópok jelenlétében bekövetkezett balesetek kivizsgálására, továbbá a gépkocsiban felállított detektor akár sugárkapuként is üzemeltethető. A gépjármű alkalmazható még infokommunikációs rendszerei segítségével mobil vezetési pontként is.

Forrás: internet

Kritikusinfrastruktúra-védelmi bevetési egységek (KIBE)

KIBE-k feladata egy egységes, a vezetői döntéshozatalt támogató, komplex ellenőrzések lebonyolítását segítő, a megelőző hatósági munka biztosítása, továbbá az események gyors és hatékony kezelését támogató rendszer kiépítésének technológiai lehetősége.

Az új eszközök gyorsabb reagálást tesznek lehetővé, a kritikus infrastruktúrákban bekövetkezett események esetén csökken a beavatkozási idő. A rendszeresítésük kirendeltségi

szintig tervezik. A gépjárműveket a BM Heros Zrt. alakította ki, és az eszközöket is a cég építette be.

Forrás: internet

ADN járőrhajó (TÜZMADÁR)

A „Tűzmadár” ADN járőrhajó (a továbbiakban: ADN járőrhajó) a Baranya Vármegyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság / Mohácsi Katasztrófavédelmi Kirendeltség / Mohács Hivatásos Tűzoltóparancsnokság (továbbiakban: Mohács HTP) Szolgálati Csoport (Mohács Határátkelőhely) készenléti szere. Az ADN járőrhajó személyi állományának tagjai - az 1 fő heti 40 órás szolgálati idejű járőrhajó csoportvezető (szolgálatparancsnok) kivételével – készenléti szolgálatot látnak el, 24/48-as váltásos munkarendben. A szolgálatteljesítés helye a Mohács Kikötő Vízihatárátkelőhely (továbbiakban: Mohácsi Határkikötő) területe.

Az ADN járőrhajó szolgálatot teljesítő állományának elsődleges feladatai:

- a) RIS rendszer nyomon követése, egyeztetés a társszervekkel, valamint a hajótársaságok képviselőivel a várható napi hajóforgalommal kapcsolatban, szükség esetén konzultálnak az RSOE ügyeletével.
- b) tervezett és nem tervezett ADN ellenőrzések végrehajtása
- c) a napi szolgálat ellátáson kívül az esetleges rendkívüli eseményekről, tevékenységekről adatszolgáltatás megküldése a Baranya vármegyei fő- és műveletirányító ügyelet részére a napi jelentés elkészítéséhez.
- d) az elvégzett tevékenységek rögzítése a BM OKF által használt rendszerekben (KAP-online, HADAR, IHR stb.)

Az ADN járőrhajó alaptevékenységén túli tevékenységi körébe tartozik:

- a) A hajózás biztonságát veszélyeztető események elhárítása, az elhárításban való közreműködés (például: hajó fennakadás, ütközés, személy mentése, búvár szolgálat támogatása, stb.);
- b) vízi jármű és rakománya tüzeinek oltásában való közreműködés;
- c) vízi jármű mentésében való közreműködés;
- d) vízben eltűnt személy felkutatásában és mentésében történő közreműködés;
- e) vízből történő műszaki mentésben való közreműködés;
- f) radiológiai, biológiai, vegyi anyagok felderítési, mintavételezési feladatok végrehajtása;
- g) csak vízi járművel megközelíthető területen bekövetkezett esemény felszámolásában való közreműködés;
- h) vízszennyezéssel kapcsolatos feladatok végrehajtása (vízminatvételezés, felitató párnák, merülőfal alkalmazása, stb.);
- i) árvízvédelemmel kapcsolatos feladatok végrehajtása (töltés megtámasztás, fóliázás, stb.).

Forrás: internet

A speciális feladatot ellátó iparbiztonsági gépjárművek tevékenységét a **hatályos Főigazgatói intézkedés** szabályozza.

V. Katasztrófavédelmi polgári védelmi ismeretek

Veszélyelhárítási tervezés

A veszélyelhárítási tervezés célja, hogy természeti, civilizációs és egyéb eredetű veszélyekre a kockázatok azonosítása, elemzése és értelmezése alapján egységes okmányrendszerbe foglalja a katasztrófavédelmi feladatok és intézkedések rendszerét, valamint végrehajtásuk rendjét, az azt biztosító személyi, anyagi és technikai eszközök hozzárendelésének szabályait.

A tervezés alapja a település kockázatbecslési eljárás eredményeként meghatározott katasztrófavédelmi osztályba sorolása. Ennek első lépése azoknak a veszélyforrásoknak az ismerete, amelyek az adott területen jelentkezhetnek (kockázatazonosítás).

Ezt követően a kockázatelemzés és -értékelés során meg kell határozni a település területére vonatkozó egyes veszélyeztető hatások következményeit, valamint a bekövetkezés valószínűségét, figyelemmel az egyes veszélyeztető hatások egymásra gyakorolt és együttes hatására is, ami alapján a településeket katasztrófavédelmi osztályba kell sorolni.³⁵

Hatás	Bekövetkezési gyakoriság			
	Ritka	Nem gyakori	Gyakori	Nagyon gyakori
Nagyon súlyos	II. osztály	II. osztály	I. osztály	I. osztály
Súlyos	III. osztály	II. osztály	II. osztály	I. osztály
Nem súlyos	III. osztály	III. osztály	II. osztály	II. osztály
Alacsony mértékű	III. osztály	III. osztály	III. osztály	III. osztály

A mátrix meghatározott³⁶ veszélyeztető hatások értékelésére szolgál, ezen felül a végleges besorolásnál figyelembe kell venni különböző kötelezettségeket³⁷ is.

A veszélyelhárítási tervezés jogszabályi szintjei.³⁸

- 1) települési (a fővárosban kerületi) veszélyelhárítási terv,
- 2) munkahelyi veszélyelhárítási terv,
- 3) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervének összesített terve,
- 4) területi (fővárosi) veszélyelhárítási terv,
- 5) központi veszélyelhárítási terv,
- 6) járási veszélyelhárítási terv.

³⁵ 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról (a továbbiakban: Vhr.). V. fejezet, és 2. melléklet b. pont

³⁶ Vhr. V. fejezet, és 2. melléklet a. pont

³⁷ Vhr. 24. §

³⁸ Vhr. 25. § (2) bekezdés

A veszélyelhárítási tervek tartalmi követelményei:

Tervezési szint	Tartalom
Települési	alapdokumentum <u>mellékletek:</u> Adattár; Helyi vízkárelhárítási terv; Külső védelmi terv; Kitelepítési-befogadási terv; Települési önkéntes és köteles polgári védelmi szervezetek megalakítási terve; Települési önkéntes és köteles polgári védelmi szervezetek mozgósítási terve; Katasztrófakockázatok, megelőzési és felkészültségi intézkedések, katasztrófakockázat-kezelési válaszok; Nemzeti ellenállóképesség fokozását szolgáló intézkedések.
Járási	alapdokumentum <u>mellékletek:</u> Adattár; Kitelepítési-befogadási terv; Katasztrófakockázatok, megelőzési és felkészültségi intézkedések, katasztrófakockázat-kezelési válaszok; Nemzeti ellenállóképesség fokozását szolgáló intézkedések.
Kat. helyi szervének összesített	alapdokumentum <u>mellékletek:</u> Adattár; Kitelepítési-befogadási terv; Nemzeti ellenállóképesség fokozását szolgáló intézkedések.
Területi	alapdokumentum <u>mellékletek:</u> Adattár; Kitelepítési-befogadási terv; Nukleáris Baleset-elhárítási Intézkedési Terv; Területi önkéntes és köteles polgári védelmi szervezetek megalakítási terve; Területi önkéntes és köteles polgári védelmi szervezetek mozgósítási terve; Katasztrófakockázatok, megelőzési és felkészültségi intézkedések, katasztrófakockázat-kezelési válaszok; Nemzeti ellenállóképesség fokozását szolgáló intézkedések.
Központi	emberi élet, létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme; kritikus infrastruktúra elemek katasztrófák elleni védelme; lakosság alapvető ellátásának biztosítása. (érintett ágazat veszélyelhárítási tervkivonatot készíthet) alapdokumentum <u>mellékletek:</u> Adattár; Nukleáris Baleset-elhárítási Intézkedési Terv; Katasztrófakockázatok, megelőzési és felkészültségi intézkedések, katasztrófakockázat-kezelési válaszok; Nemzeti ellenállóképesség fokozását szolgáló intézkedések.

(forrás: BM OKF)

A települések besorolásához igazodó védelmi követelmények, valamint a besorolási osztályokra vonatkozó szabályokat és az egyes osztályokhoz tartozó elégséges védelmi szint³⁹ követelményei:

	I. osztály	II. osztály	III. osztály
Riasztás	a lakosság központi riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatása feltételeinek biztosítása	a lakosság riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatása feltételeinek biztosítása	a lakosság riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatásának tervezése (különösen a más szervezetnél rendszeresített, de erre a célra alkalmas eszközök)
Lakosságvédelmi módszer	a kockázatbecslésben megállapítottaknak megfelelően, elsősorban elzárkózás, indokolt esetben kitelepítés	a kockázatbecslésben megállapítottaknak megfelelően, elsősorban elzárkózás	a kockázatbecslésben megállapítottaknak megfelelően
Felkészítés	a) a lakosság évente történő aktív tájékoztatása, b) a lakosság passzív tájékoztatása nyomtatott és elektronikusan elérhető információs anyagok biztosításával, c) a lakosság felkészítése a riasztás módszerének és jelének felismerésére, valamint az annak megfelelő magatartási szabályokra	a) a lakosság 3 évente történő aktív tájékoztatása, b) a lakosság passzív tájékoztatása nyomtatott és elektronikusan elérhető információs anyagok biztosításával, c) a lakosság felkészítése a riasztás módszerének és jelének felismerésére, valamint az annak megfelelő magatartási szabályokra	a lakosság passzív tájékoztatása nyomtatott és elektronikusan elérhető információs anyagok biztosításával
Védekezés	a) különleges felszerelések és kiképzett szakértők (önkéntes mentőszervezetek) bevonásának tervezése és begyakoroltatása, b) a kockázatbecslésnek megfelelően a polgári védelmi szervezetek megalakítása, c) a karitatív és más önkéntes, humanitárius feladatot ellátó szervek bevonásának tervezése és begyakoroltatása	a) különleges felszerelések és kiképzett szakértők (önkéntes mentőszervezetek) bevonásának tervezése és begyakoroltatása, b) a kockázatbecslésnek megfelelően egyes polgári védelmi egységek megalakítása, c) a karitatív és más önkéntes, humanitárius feladatot ellátó szervek bevonásának tervezése	a) kizárólag a védekezési feladatok ellátásához szükséges polgári védelmi egységek megalakítása, b) önkéntes segítők, karitatív szervezetek bevonásának tervezése
Induló katasztrófavédelmi készlet	teljes induló katasztrófavédelmi készlet megléte	teljes induló katasztrófavédelmi készlet megléte	induló katasztrófavédelmi készlet tervezése

Köteles és önkéntes polgári védelmi szervezetek

Magyarország Alaptörvényének O cikke alapján „Mindenki felelős önmagáért, képességei és lehetőségei szerint köteles az állami és közösségi feladatok ellátásához hozzájárulni.” Ez azt is jelenti, hogy mindenkinek részt kell vennie katasztrófavédelmi feladatokban.

A megreformált katasztrófavédelem rendszere előtérbe helyezi az önkéntességet, az önként vállalt közreműködést a katasztrófavédelmi feladatokban. Nagyobb kiterjedésű, elhúzódó káresemények esetén szükséges lehet megerősíteni a hivatásos katasztrófavédelmi erőket és az

³⁹ Azon tervezési, szervezési, irányítási és beavatkozási tevékenység eredménye, amellyel – a veszélyeztetettség mértékének függvényében – az élet és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme biztosítható.

önkéntes szervezeteket. Ebben az esetben kell alkalmazni a köteles polgári védelmi szervezeteket.

A köteles polgári védelmi szervezetekbe történő beosztás alapja az Alaptörvény XXXI. cikk (5) bekezdése, ami kimondja, hogy „Magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárok számára honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – polgári védelmi kötelezettség írható elő.” Mivel ez a kötelezettség egyrészt plusz feladatok ad az állampolgároknak, másrészt sok feladatot állami, miniszteriális, önkormányzati stb. területen kell végrehajtani, a 2021. évi XCIII. törvény a védelemi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról mentességet határoz meg különböző állampolgári köröknek.

Egyik mentességi kategória a személyhez kötött:

- 1) 18. életévét még nem töltötte be,
- 2) annak végrehajtására fizikai vagy egészségi okból alkalmatlan,
- 3) a háztartásában legalább egy fő állandó ápolásra, gondozásra szoruló egyenes ági rokona, illetve házastársa vagy testvére ellátására állandó vagy átmeneti jelleggel egyedül kötelezett, és azt a védelmi és biztonsági kötelezettség teljesítése miatt nem tudná teljesíteni,
- 4) saját háztartásában
  - 4.1 egyedül kötelezett legalább egy fő kiskorú, vér szerinti, örökbefogadott vagy nevelt gyermek eltartásáról gondoskodni, ideértve azt a nevelt gyermeket is, akit a kötelezett legalább egy éve tart el saját háztartásában, vagy akit a gyámhatóság döntése alapján családbafogadó gyámként vagy gyermekvédelmi nevelőszülőként nevel és nevelési feladatait a védelmi és biztonsági kötelezettség teljesítése miatt nem tudná teljesíteni,
  - 4.2 három vagy ennél több kiskorú vér szerinti, örökbefogadott, mostoha vagy nevelt gyermek eltartásáról gondoskodik, ideértve azt a nevelt gyermeket is, akit a kötelezett legalább egy éve tart el saját háztartásában, vagy akit a gyámhatóság döntése alapján családbafogadó gyámként vagy gyermekvédelmi nevelőszülőként nevel,
- 5) várandós, a várandósságának megállapításától kezdve,
- 6) a rá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt elérte,
- 7) cselekvőképességet részlegesen vagy teljesen korlátozó gondnokság alatt áll.

A másik mentességi kategória a munkakörhöz, közmegbízatáshoz kötött:

- 1) az országgyűlési képviselő és a nemzetiségi szószóló,

- 2) az európai parlamenti képviselő,
- 3) a szakmai felsővezető, a vezetői megbízású, valamint feladatköre szerint katasztrófavédelmi feladatot ellátó kormánytisztviselő, köztisztviselő és közalkalmazott,
- 4) a jegyző,
- 5) a bíró, az ügyész, a közjegyző, a bírósági végrehajtó,
- 6) a Honvédség tényleges állományú, a rendvédelmi szervek, a nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint az Országgyűlési Őrség hivatásos állományú tagja, e szervek alkalmazottja,
- 7) az egészségügyi államigazgatási szerv kormánytisztviselője,
- 8) a fekvőbeteg, a járóbeteg- és alapellátást végző orvos és szakképzett szakdolgozó,
- 9) az állami mentőszolgálat dolgozója, betegszállító szervezet dolgozója,
- 10) a készenléti szolgálatot ellátó önkéntes, létesítményi és önkormányzati tűzoltó, az önkéntes tűzoltó egyesület szaktevékenységet végző tagja,
- 11) a közfeladatot ellátó ágazati védekezési szervezet tagja,
- 12) a közüzemi feladatot ellátó létesítmények üzemeltető személyzete,
- 13) a szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkező, hivatását gyakorló pap, lelkész, rabbi,
- 14) a léginavigációs szolgáltatást ellátó szervezet személyzete,
- 15) a létfontosságú rendszerelem kritikus munkakörben foglalkoztatottja.

A polgári védelmi kötelezettséggel kapcsolatos ügyekben első fokon a kötelezett lakóhelye, ennek hiányában belföldi tartózkodási helye szerint illetékes helyi önkormányzat polgármestere jár el.

A polgármester – kérelmére – a polgári védelmi kötelezettség alól legfeljebb egy év időtartamra mentesítheti azt a kötelezettet, aki

- 1) egyéni helyzete,
- 2) munkahelyi, családi vagy társadalmi kötelezettsége

miatt nem, vagy a polgári védelmi szolgálat teljesítésével elérhető előnyhöz képest aránytalanul nagy személyes áldozatok mellett tudná csak teljesíteni a polgári védelmi szolgálatot.

A polgári védelmi kötelezettség az adatszolgáltatási, a bejelentési, a megjelenési kötelezettséget és a polgári védelmi szolgálatot foglalja magában.

A polgári védelmi kötelezettségek teljesítése csak akkor tagadható meg, ha a kötelezettség teljesítésével a kötelezett önmaga vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét közvetlen és súlyos veszélynek tenné ki.

A polgári védelmi szervezet tagja kiképzésre és gyakorlatra osztható be, melynek időtartama évente nem haladhatja meg kiképzés céljából a 40, gyakorlat esetében a 72 órát. A megjelenésre kötelezett a felhívásban megjelölt helyen és időpontban köteles megjelenni.

Az ideiglenes polgári védelmi szolgálat⁴⁰ azonnali teljesítésének elrendelésére a Kormány rendeletben, a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, a területi vagy helyi védelmi bizottság elnöke, valamint a főpolgármester vagy a polgármester határozatban jogosult.

Köteles polgári védelmi szervezetek

A köteles polgári védelmi szervezetek feladatai és típusai:

Szervezet	Felépítéséről, létszámáról dönt	Kijelölés	Beosztás	Feladat
Központi	BM OKF	katasztrófavédelmi igazgató	polgármester	szakfeladat ellátása: különleges szakértelem, technikai eszközök
Területi	BM OKF (igazgató)	katasztrófavédelmi igazgató	polgármester	feladat, amelyet a települési pv. szervezet nem képes ellátni
Települési	polgármester (kirendeltség-vezető)	katasztrófavédelmi igazgató	polgármester	települési pv. feladatok ellátása
Munkahelyi	gazdálkodó szervezet vezetője	gazdálkodó szervezet vezetője	polgármester	gazdálkodó szervezet pv. feladatainak ellátása

A köteles polgári védelmi szervezetek, a polgári védelmi feladatok ellátása érdekében az önként jelentkező személyekkel lehet kiegészíteni.

A területi, valamint települési rendeltetésű polgári védelmi szervezetbe csak a település, fővárosban a fővárosi kerület területén lakó vagy ezek területén munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személyt lehet beosztani.

A polgári védelmi kötelezettség teljesítése szempontjából a központi és területi polgári védelmi szervezetbe való beosztás a települési és a munkahelyi szervezetbe való beosztást, a lakóhely szerinti beosztás a munkahelyi beosztást megelőzi.

A polgári védelmi szervezetek technikai eszközökkel és anyagokkal való felszerelése központi ellátás és gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség teljesítése keretében történik.

A köteles polgári védelmi szervezetek létrehozásának alapelvei

A polgári védelmi szervezetek létrehozásának szempontjai:

⁴⁰ A polgári védelmi szervezetbe beosztott kötelezett részére ideiglenes polgári védelmi szolgálat rendelhető el, amelynek időtartama alkalmanként a 15 napot nem haladhatja meg.

- az ország településeire lefolytatott kockázatbecslés eredményeként kimutatott veszélyeztető hatások,
- a települések katasztrófavédelmi osztályba sorolása,
- a veszélyelhárítási tervekben szereplő feladatok.

A települési polgári védelmi szervezeteket úgy kell létrehozni, hogy azok alkalmasak legyenek a helyi veszélyeztető tényezők hatásainak csökkentésére és az elsődleges mentési tevékenységgel összefüggő védelmi feladatok elvégzésére.

A **központi polgári védelmi szervezet** személyi állományát a szervezet létrehozásáról szóló főigazgatói döntést követő 30 napon belül az illetékes vármegyei/fővárosi katasztrófavédelmi igazgató (a továbbiakban: igazgató) jelöli ki, személyi és anyagi-technikai felépítéséről a szervezet létrehozásának helye szerint illetékes igazgatóság kimutatást készít, és tárolja a szervezetek megalakítási tervét.

A főigazgató a szervezetek felépítésének és létszámának indokoltságát legalább háromévente felülvizsgálja és intézkedik a szükséges módosítások átvezetésére.

A **területi polgári védelmi szervezetek** felépítésére, létszámára az igazgató részletes szakmai indokolás mellett tesz javaslatot a főigazgató részére.

A szervezet létrehozásáról szóló döntést követő 30 napon belül az igazgató jelöli ki a területi védelmi bizottság elnökének egyetértésével.

A szervezet személyi állományának felépítéséről a szervezet létrehozásának helye szerint illetékes igazgatóság kimutatást készít, és tárolja a szervezetek megalakítási tervét.

Az igazgató a területi polgári védelmi szervezetek felépítésének és létszámának indokoltságát legalább háromévente felülvizsgálja, és intézkedik a szükséges módosítások átvezetésére.

A veszélyeztetettség mértékének és jellegének megfelelő lakosságvédelmi és mentésszervezési feladatok irányítására alkalmas **települési polgári védelmi** parancsnokság szakmai összetételét és létszámát a kirendeltség vezetőjének javaslata alapján a polgármester állapítja meg.

A településeken a katasztrófavédelmi osztályba sorolás és a település lakosságszámának függvényében kell a polgári védelmi szervezetek létszámát meghatározni.⁴¹

A **munkahelyi polgári védelmi szervezet** létrehozására és feladataira a gazdálkodó szervezet telephelye szerint illetékes kirendeltségvezető tesz javaslatot a polgármesternek.

---

⁴¹ 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól (a továbbiakban: BM rendelet) 18. §

A szervezet megalakítási tervét a gazdálkodó szervezet vezetője a kirendeltségvezetővel együttműködve dolgozza ki, és a gazdálkodó szerv vezetője hagyja jóvá. A jóváhagyás előtt a megalakítási tervről a szervezet létrehozását elrendelő polgármester véleményt nyilvánít.

A polgári védelmi feladatok ellátására létrehozott egységek típusai különösen:

- 1) infokommunikációs egység,
- 2) lakosságvédelmi egység,
- 3) egészségügyi egység,
- 4) logisztikai egység,
- 5) műszaki és kárfelszámoló egység.

A kialakult kockázatok és veszélyeztető hatások kezelésére további egységek is létrehozhatók. Az egységek feladatait jogszabály⁴² határozza meg.

Önkéntesen történő jelentkezés

Polgári védelmi feladat ellátására önkéntesen jelentkező személy jogszabály⁴³ szerinti nyilatkozatot tesz, melyben kinyilvánítja a rendelkezésre állás tartalmát és az alkalmazás feltételeit. A nyilatkozat alapján az önkéntesen jelentkező személyt a polgármester határozattal polgári védelmi szervezetbe osztja be.

Határozott időtartamú rendelkezésre állás esetén a polgármester a beosztó határozatban rögzíti, hogy a megjelölt időpontban a beosztás megszűnik, a határozatlan időtartamú rendelkezésre állás esetén az önkéntes írásban kérheti – a lakóhelye szerint illetékes polgármesternek címzett nyilatkozatban – a beosztás megszüntetését.

A polgári védelmi feladatot önkéntes jelentkezés alapján teljesítő személy jogai és kötelezettségei a polgári védelmi kötelezettség alatt álló személy jogaival és kötelezettségeivel azonosak.

Önkéntes polgári védelmi (mentő) szervezetek

Az önkéntes mentőszervezet a hazai katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásai elleni védekezésben akkor vehet részt, ha a Nemzeti Minősítési Rendszerben⁴⁴ meghatározott képzettségi, felkészültségi alapkövetelményeknek eleget téve az igazgatóság által lefolytatott eljárásban a minősítést megszerezte.

---

⁴² BM rendelet 24. § (3)-(7)

⁴³ BM rendelet 1. melléklet

⁴⁴ A nemzeti minősítés feltételeit és előírásait a BM OKF teszi közzé

A minősítés megszerzéséhez a mentőszervezet a nyilvántartásba vétel helye szerint illetékes igazgatóságnál meghatározott tartalommal⁴⁵ kérelmet nyújt be. A minősítést az a mentőszervezet szerzi meg, amelynek megfelel a jogszabályban⁴⁶ előírt személyi, műszaki és technikai követelményeknek.

A minősítésnek megfelelő mentőszervezet megállapodás⁴⁷ aláírásával elfogadja a BM OKF koordinációs és – beavatkozás esetében – irányítási jogát, és ezzel az igazgatóságnál vezetett nyilvántartásba bekerül.

A nyilvántartásba vett mentőszervezet a védekezésben a BM OKF, illetve az igazgatóság értesítése alapján vesz részt. Az értesítés kiterjed a mentőszervezetek mentésbe történő bevonására, próbariasztásra, valamint ellenőrző gyakorlaton történő részvételre. A nyilvántartásba vételt követően a BM OKF a mentőszervezet számára nemzeti minősítő oklevelet állít ki.

A mentőszervezet a minősítését megújíthatja, amennyiben a nemzeti minősítő oklevél érvényességi ideje lejár, illetve meg kell újítani, amennyiben az érvényes minősítéssel rendelkező mentőszervezet tagjainak legalább 25%-a megváltozik.

A védekezésre való felkészülés érdekében a BM OKF, illetve az igazgatóságok a mentőszervezetek bevonásával rendszeresen gyakorlatokat szerveznek, amelyen a mentőszervezet részt vesz. A felkészülés időszakában felmerült költségek fedezetének biztosítására a BM OKF évente pályázatot ír ki. A pályázaton nyert összeg biztosítja a mentőszervezetek működési költségeinek, eszközbeszerzéseinek, valamint az évente megrendezendő gyakorlatok költségeinek fedezetét.

Az igazgatóság a nyilvántartásból törli a mentőszervezetet, ha:

- 1) az törlésre irányuló kérelmet terjeszt elő,
- 2) az a nyilvántartásba vételt követő esemény okán már nem felel meg a minősítés személyi, technikai és műszaki feltételeinek,
- 3) az megsérti a megállapodásban, illetve e rendeletben foglaltakat,
- 4) a minősítés érvényességi ideje lejár,
- 5) a mentőszervezet tagjainak legalább 25%-a megváltozik és a mentőszervezet nem újította meg a minősítését.

---

⁴⁵ Vhr. 4. melléklet

⁴⁶ Vhr. 60-61. §

⁴⁷ Vhr. 5. melléklet

Központi rendeltetésű mentőszervezet

A központi rendeltetésű mentőszervezet az ország veszélyeztetettségének megfelelően létrehozott, a hazai és a nemzetközi segítségnyújtásban bevethető szervezet.

A mentőszervezet létrehozása önkéntes mentőszervezetek, társadalmi és önként jelentkező szervezetek bevonásával, illetve több mentőcsapat összevonásából, vagy a hivatásos katasztrófavédelmi szerv állományából való jelentkezéssel történhet.

A mentőszervezet tagjai a hivatásos katasztrófavédelmi szervek szakértői, a mentőcsapatok szakértői, illetve önként jelentkező szakértők.

A mentőszervezet bevetésre és gyakorlatra történő riasztása, mozgósítása, valamint hazai és nemzetközi szintű bevetése a BM OKF vezetőjének döntése alapján történik.

Magyarországnak két központi mentőszervezete van, az egyik a HUNOR Hivatásos Központi Katasztrófavédelmi Mentőszervezet. A mentőszervezet a nemzetközi segítségnyújtásban Magyarország hivatalos mentőcsapataként (angol elnevezése: Hungarian National Organisation for Rescue Services, rövidítése: HUNOR) vesz részt.

A másik a HUSZÁR Önkéntes Központi Katasztrófavédelmi Mentőszervezet, amely a nemzeti minősítő rendszeren keresztül levizsgázott területi rendeltetésű mentőszervezetekből áll.

A mentőszervezet mentésbe történő bevonása mentőegységként is történhet.

A területi rendeltetésű mentőszervezetek a vármegyei igazgatóságok igazgatói alárendeltségébe tartoznak, bevethetők a vármegye területén, illetve a szomszédos vármegyék területén, szükség esetén a BM OKF Főigazgatójának döntése alapján az ország bármely területén.

A járási rendeltetésű mentőszervezetek a területileg illetékes vármegyei (fővárosi) igazgatóságok alárendeltségébe tartoznak. A megalakítási helyük szerinti járásban a fővárosi és a vármegyei katasztrófavédelmi igazgatók döntése alapján a fővárosban és az illetékes vármegyében egy-egy speciális feladat végrehajtására alkalmazhatóak.

A helyi rendeltetésű mentőszervezetek a területileg illetékes vármegyei (fővárosi) igazgatóságok alárendeltségébe tartoznak. A megalakítási helyük szerinti településen a fővárosi és a vármegyei katasztrófavédelmi igazgatók döntése alapján a fővárosban és az illetékes vármegyében egy-egy speciális feladat végrehajtására alkalmazhatóak.

VI. A Magyar Rendvédelmi Kar jogállása, feladat-és hatásköre

A Magyar Rendvédelmi Kar (továbbiakban: MRK) a rendvédelmi szervek hivatásos állománya tagjainak, rendvédelmi igazgatási alkalmazottainak, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal pénzügyőri státuszú foglalkoztatottainak önkormányzattal rendelkező rendvédelmi szakmai köztestülete. Szervezeti felépítését és működését a Hszt. XXIX. fejezete szabályozza.

Az MRK kötelező tagsági viszony alapján működik. A rendvédelmi szervvel fennálló szolgálati viszony vagy rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszony alapján a hivatásos állomány tagja és a közalkalmazott az MRK tagjává válik.

Az MRK tagozata

- 1) a rendőrség,
- 2) a büntetés-végrehajtási szervezet,
- 3) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal,
- 4) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv,
- 5) a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint
- 6) az Országgyűlési Őrség

hivatásos állománya tagjainak és rendvédelmi igazgatási alkalmazottainak, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal pénzügyőri státuszú foglalkoztatottainak a fentiek szerint elkülönülő résztestülete.

Az MRK

- 1) *javaslattételi joggal rendelkezik a rendvédelmi szervek tevékenysége minőségének jobbítása érdekében,*
- 2) *a miniszter útján kezdeményezheti a Kormánytól a tagjai munkakörülményeit, foglalkoztatási feltételeit és a hivatás gyakorlását érintő jogszabályok megalkotását, módosítását,*
- 3) *konzultációs joggal közreműködik a tagjai foglalkoztatásának és hivatásgyakorlásának feltételeit befolyásoló, az előírt szakmai vizsgákkal kapcsolatos, valamint az MRK-t érintő jogszabályok megalkotásában,*
- 4) *véleményét ki kell kérni a szolgálati viszonyról, valamint a rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonnyal összefüggő kérdésekben,*
- 5) *kezdeményezheti a miniszternél a szolgálati viszonyról vagy rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonnyal kapcsolatos jogszabálysértő gyakorlat megváltoztatását,*

- 6) feladat- és hatáskörét érintő bármely kérdésben felterjesztési jogot gyakorol,
- 7) megalkotja működési szabályait, tagjairól és szerveiről nyilvántartást vezet,
- 8) megalkotja éves költségvetését és elfogadja az éves költségvetés végrehajtásáról szóló, a számviteli törvény szerinti beszámolót,
- 9) megalkotja a hivatásetikai részletszabályokat, az e törvényben meghatározott keretek között kialakítja az etikai eljárás rendszerét, valamint lefolytatja az etikai eljárásokat,
- 10) a kiváló munka elismeréseként díjakat alapíthat és adományozhat,
- 11) a Kormánytól - a miniszter útján -, a miniszternél, az országos parancsnoknál és az országos főigazgatónál kezdeményezheti kitüntetés vagy más elismerés adományozását,
- 12) szakmai konferenciákat, tudományos tanácskozásokat, felkészítő továbbképzéseket szervezhet,
- 13) pályázatokat írhat ki és bírálhat el, továbbá kiadványokat jelentethet meg a rendvédelem fejlesztésére, gyakorlatának egységesítésére, a példaadó rendvédelmi munkamódszerek megismertetésére, a rendvédelem hagyományainak ápolására,
- 14) tagjai számára kedvezményes szolgáltatásokat nyújthat,
- 15) megfigyelőként részt vehet tagjai szakmai vizsgáztatásában és továbbképzésében, indokolt esetben törvényességi vagy egyéb intézkedést kezdeményezhet,
- 16) tagot delegál a Rendészeti Alap- és Szakvizsga Bizottság elnökségébe, továbbá
- 17) ellátja mindazokat a feladatokat, amelyeket törvény, kormányrendelet vagy az Alapszabály határoz meg.

A rendvédelmi szerv vezetője köteles kikérni az MRK véleményét a hivatásos vagy rendvédelmi igazgatási alkalmazotti állomány szolgálatteljesítésére vagy munkavégzésére, szolgálatteljesítési idejére vagy munkaidejére, pihenőidejére, jutalmazására, valamint juttatásaira vonatkozó, a hatáskörébe utalt szabályozásról.

Az MRK jogosult véleményezni a tagjai csoportját érintő munkáltatói intézkedést, döntést vagy annak tervezetét, továbbá ezzel összefüggésben konzultációt kezdeményezni.

Az MRK szervezete és működése

Az MRK legfőbb képviseleti, döntéshozó szerve a Közgyűlés, amely megválasztja saját tagjai közül az elnökét és alelnökeit, a Felügyelőbizottság elnökét és tagjait (tagozatonként egy-egy tag), az Etikai Bizottság elnökét és tagjait (tagozatonként 4-4, illetve Országgyűlési Őrség 1 tag), megalkotja az Alapszabályt és a Választási Szabályzatot, gyakorolja az MRK-nak az e törvényben, valamint az Alapszabályban meghatározott feladat- és hatáskörét.

Az MRK legfőbb ügyintézői testülete az elnök és a tagozatonként egy-egy alelnök alkotta Elnökség.

Az MRK 53 tagból álló Közgyűlésének tagjait - tagozatonként tíz tag (kivéve Országgyűlési Őrség: 3 tag) - a rendvédelmi szervek hivatásos állományának tagjai és közalkalmazottai közül választják meg öt évre, titkos szavazással a Választási Szabályzat szerint.

Az MRK-val munkajogviszonyban álló főtitkár vezeti az MRK Irodáját, valamint ellátja az Alapszabályban meghatározott feladatokat, felette a munkáltatói jogkört a az elnök gyakorolja.

A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományának tagja a közgyűlés tagja, tisztségviselője, MRK rendezvény résztvevője csak a főigazgató engedélyével lehet.

Az MRK a feladat- és hatáskörét érintő bármely kérdésben az adott kérdésben hatáskörrel rendelkező állami szerv vezetőjéhez fordulhat, és tájékoztatást, adatot, szakmai és jogértelmezési kérdésben állásfoglalást, tájékoztatás) kérhet, javaslatot tehet, intézkedés megtételét kezdeményezheti, valamint az általa irányított szerv működésével vagy az általa kibocsátott jogszabállyal, közjogi szervezetszabályozó eszközzel és egyéb - az MRK tagjainak csoportját érintő - döntésével kapcsolatban véleményt nyilváníthat, kezdeményezheti annak megváltoztatását vagy visszavonását.

Az MRK és az állami szervek kapcsolatai

Az MRK felett a törvényességi ellenőrzést az ügyészség gyakorolja.

A rendvédelmi szervvel fennálló szolgálati viszonyt vagy rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyt érintő ágazati jelentőségű szakmai kérdésekben a miniszter az ágazati érdekvédelmi tanáccsal egyeztet. Az ágazati érdekvédelmi tanács a miniszter, az országos parancsnok, valamint az MRK képviseletében eljáró konzultatív tanács részvételével működik.

Az ágazati érdekvédelmi tanács hatáskörébe az adott ágazatban foglalkoztatott hivatásos és közalkalmazotti állomány tagjainak élet- és munkakörülményeire, foglalkoztatási feltételeire vonatkozó tárgykörök tartoznak, továbbá mindazok a tárgykörök, amelyek e törvény alapján az MRK feladatkörébe tartoznak.

A Becsületbíróság elnökét - az MRK Etikai Bizottságától bekért javaslat alapján - az MRK Elnöksége jelöli ki a hivatásos állományban a rendvédelmi szervnél összeállított névjegyzéken szereplő tagjai közül.

Felhasznált irodalom

- 1) Magyarország alaptörvénye
- 2) 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról
- 3) 2010. évi XLIII. törvény a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról
- 4) 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről
- 5) 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
- 6) 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról
- 7) 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról
- 8) 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról
- 9) 1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról
- 10) 23/1997. (III. 19.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek és hivatásos állományú tagjainak kártérítési felelősségéről
- 11) 39/2011. (XI. 15.) BM rendelet a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének általános szabályairól
- 12) 49/2011. (XII. 20.) BM rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szervek állományának, valamint a polgári védelmi szervezetek Szolgálati Szabályzatáról
- 13) 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól
- 14) 54/2014. (XII. 5.) BM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról
- 15) 30/2015. (VI. 16.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alatt álló rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél a hivatásos szolgálati beosztásokról és a betöltésükhöz szükséges követelményekről
- 16) 39/2016. (X. 6.) BM rendelet a rendfokozati vizsgáról
- 17) 12/2022. (VI. 28.) BM utasítás a Belügyminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról

- 18) 55/2013. számú BM OKF főigazgatói intézkedése a katasztrófavédelmi operatív munkaszervek létrehozásáról, működési feltételeinek biztosításáról, szervezeti felépítéséről, valamint feladatairól
- 19) 53/2018. BM OKF intézkedés a hivatásos tűzoltóságokon készenléti jellegű szolgálatot ellátó tűzoltó állomány napi továbbképzésének, valamint a tűzoltósági szakterület által tartandó gyakorlatok rendszerének szabályairól
- 20) 58/2020 BM OKF intézkedés a hivatásos katasztrófavédelmi szerv Kiképzési Szabályzatának kiadásáról
- 21) 6/2016. BM OKF utasítás a Tűzoltás-taktikai Szabályzat és a Műszaki Mentési Szabályzat kiadásáról
- 22) 3/2022. (X. 13.) BM OKF utasítás a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatának kiadásáról
- 23) Tűzoltási ismeretek jegyzet, Katasztrófavédelmi Oktatási Központ, 2011.